

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 5 šilingov
mesečna naročnina 20 šilingov
celoletna naročnina 200 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXVIII

CELOVEC, PETEK, 28. JANUAR 1983

ŠTEV. 4 (2107)

PO RAZGOVORIH NA DUNAJU:

Slediti morajo konkretne rešitve

„Sedaj imata zvezni kancler Kreisky in avstrijska vlada priliko, da do volitev pokažeta, ali jim gre resno za to, da naši narodni skupnosti dajo določene pravice ali ne. Zaupanje v zvezno vlado bomo lahko dobili šele takrat, ko bodo določeni načelni pripravljenosti sledila konkretna dejanja na celotnem dvojezičnem ozemlju.“ Tako je predsednik ZSO Feliks Wieser ocenil položaj po petkovih razgovorih na Dunaju in dodal, da slovenska narodna skupnost na Koroškem nikdar ne bo mogla priznati zakona, ki vsebuje 25-odstotno klavzulo in ki ustvarja osem kategorij koroških Slovencev, kot izpolnitev člena 7. „Vprašanje: ja ali ne v sosvete, se za nas trenutno sploh ne postavlja; če nam vlada nekaj konkretnega da, smo se pripravljeni pogovarjati o problemu sosvetov in povezavi z zakonom o narodnih skupinah“, je rekel Wieser na informativnem sestanku v Šentpri-
možu.

Čez dva meseca bo naslednji sestanek med koroškimi Slovenci in avstrijskim zveznim kanclerjem Kreiskim, to je konkretni rezultat razgo-

vora med zastopniki Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev ter šefom avstrijske vlade. Obe strani

sta razgovor, prvega po skoraj tri-letnem premoru, ocenili kot konstruktivnega. Sicer pa sta se obe strani dogovorili, da v interesu stvari po besedah kanclerja o vsebini razgovorov ne bosta dajali izjav.

Razgovora se je s slovenske strani udeležila desetčlanska delegacija pod vodstvom predsednikov dipl. inž. Feliksa Wieserja in dr. Matevža Grilca, na vladni strani pa so poleg kanclerja Kreiskega sodelovali tudi državni sekretar Löschner, sekcijski vodja dr. Adamovich in nekateri drugi uradniki.

Po skoraj dveurnem razgovoru, potem ko se je zanimanje novinarjev že osredotočilo na smuk v Kitzbühlu, je Kreisky pred televizijsko kamero ocenil, da je bil razgovor v zelo mirni in konstruktivni atmosferi. „Nočem tajiti, da sem se spustil v zelo substancijalne razgovore in da bom poskusil, da se uredi, kar se z zvezne ravni da urediti“, je dejal Kreisky. „In o čemer se je treba pogovoriti z deželno Koroško, o tem se bom v najbližji prihodnosti pogovoril z deželnim glavarjem.“ Kancler je povedal tudi svoj vtis, da je šlo za zelo trezen, pa čeprav angažiran pogovorni krog, in ponovil svoje znano mnenje, da bi se morale manjšine počutiti v Avstriji „najmanj tako dobro“ kot ostali Avstrijci.

Udeleženci razgovora so obravnavali številne konkretne zadeve v zvezi z narodnostnim razvojem naše narodne skupnosti, med drugim vprašanje otroških vrtcev, kjer se bo Kreisky glede kompetence pogovoril z deželnim glavarjem Wagnerjem, vprašanje trgovske akademije, druga šolska vprašanja, zadevo slovenskih oddaj v radiu in televiziji in druge problemske sklope.

Kot je po razgovoru dejal predsednik ZSO Feliks Wieser, je slovenska delegacija predložila Kreiskemu globalno problematiko slovenske narodne skupnosti, pri tem pa je še posebej opozorila na številna vprašanja, ki z zakonom o narodnih skupinah iz leta 1976 niso rešena ali pa zelo slabo. Wieser je kot pozitivno ocenil, da se je kancler priznal k stalnemu dialogu z manjšino.

Z oceno razgovora kot konstruktivnega se je strinjal tudi predsednik NSKS Matevž Grilc, ki je tudi obžaloval, da tako dolgo ni bilo nobenega stika z zvezno vlado, ki pa glede na nadaljevanje pogajanj čez dva meseca ni hotel nič preudari.

V vprašanju manjšinskih sosvetov, ki je za vlado očitno tako pomembno, (Nadaljevanje na 8. strani)

SLOVENSKA
PROSVETNA
ZVEZA

vabi na

Prešernovo proslavo ob slovenskem kulturnem prazniku

v počastitev
90-letnice rojstva
koroškega pisatelja

Prežihovega Voranca

v četrtek 3. februarja 1983 ob 19.30
uri v javnem studiu KOROŠKEGA
RADIA, Sponheimerstraße 13 (vhod
s parkirišča).

Sodelujejo:

- dr. Mirko Messner z uvodnimi besedami
- Koroški partizanski pevski zbor
- operna solista Vilma Bukovec in Karlo Jerič ter pianist Leon Engelman

Ljubitelji slovenske kulture in umetnosti vabimo, da se proslave udeležijo v čim večjem številu. Z udeležbo bomo izpričali našo povezanost z narodno celoto in s slovensko kulturo.

O d b o r

Wagner: Kompetence so jasne

„Za otroške vrtce so pristojni tisti, ki jih ustanavljajo,“ je v pogovoru z našim listom rekel koroški deželni glavar Wagner. „Če občina ustanovi vrtce, je pristojna ona, če vrtce ustanovi zasebnik, je pristojen on, če pa ustanovi katoliška ali protestantska cerkev, potem je pristojna ona,“ je nadaljeval Wagner. Zanj torej po razgovorih koroških Slovencev s kanclerjem Kreiskim tozadevno ni nejasnosti.

Wagner je ocenil dejstvo, da je do razgovorov prišlo, kot pozitivno, imel pa je že tudi kratek pogovor s kanclerjem. Za naš list je dejal, da bi za otroške vrtce „prostovoljne ustanove“ predstavljalo „neverjeten poseg v privatno sfero“, če bi z zako-

nom predpisali nastavljanje dvojezičnih vrtčaric. Pristojnost zvezne vlade vidi samo v izobraževanju vzgojiteljic glede vzgojnega jezika, medtem ko je z deželnim zakonom določeno, da dobi vsak vrtce ustanovitveno subvencijo in letno podporo za stroške osebja.

Na drugi strani pa Wagner odriva kompetence na zvezno raven. Deželna vlada vsekakor na lastno pobudo v bližnji prihodnosti ne bo ukrenila nič, „ker nečemo kompetence za nekaj, za kar imajo Dunajčani svoj štab, prenesti na Koroško“. In prav tako je še pred nekaj meseci v pismu bistriškim občanom zapisal, da so, kot vsi vemo, manjšinska vprašanja po obstoječi razdelitvi kompetenc stvar zvezne vlade...

„Tisti, ki se ne spominjajo preteklosti, so obsojeni, da jo še enkrat dožive“ - Pred 50 leti je prišel Hitler na oblast

Pol stoletja je v zgodovini človeštva zelo kratka doba, toda vse tisto, kar se je zgodilo v minulih petdesetih letih, zasluži, da nikdar ne tone v pozabo. Kajti če nekaj daje prav ameriškega filozofa Santayani, ki je dejal: „Tisti, ki se ne spominjajo preteklosti, so obsojeni, da jo še enkrat dožive“ — potem so to brez dvoma dogodki, ki so se začeli vrstiti po usodnem 30. januarju 1933, ko je prišel v Nemčijo na oblast Hitler s svojim nacizmom, ki je potem dobrih dvajset let uveljavljal režim zločinov, kot jih človeštvo do tedaj še ni poznalo.

Preteklosti, ki je danes „stara“ petdeset let, res ne smemo pozabiti. Priklicati si moramo v spomin tedanje razmere in okolnosti, ki so privedle do tega, da je nacizem lahko začel legalno uresničevati svoje načrte. Pri tem pa bomo prišli do osupljive ugotovitve, da so tedanje razmere v marsičem podobne današnjim.

Tudi tedaj je vladala huda gospodarska kriza, armade brezposelnih so nenehno naraščale in množile število tistih, ki so v svojem brezupju lahkoverno nasledili političnim demagogom Hitlerjevega kova, ki so jim obljubljali, da bodo preskrbeli delo za vse, da bodo gradili avto ceste, da bodo okreplili vojaško moč ter razbili versajske okove, nemškemu ljudstvu, ponižnemu zaradi poraza v prvi svetovni vojni, pa spet vrnilo nacionalni ponos. To je zaslepljevalo množice preprostih ljudi in je obenem navduševalo tudi tiste kroge, ki so mislili, da bodo s pomočjo Hitlerja in nacizma uveljavili svoje lastne interese: industrijski in bančni baroni ter vodilni predstavniki nemškega militarizma so mu nudili vso podporo, medtem ko so politične stranke preživljale kri-

zo in pravzaprav ni bilo prave sile, ki bi bila pripravljena braniti demokracijo.

Podobnosti med tedanjimi in današnjimi razmerami pa niso očitne le glede gospodarskega položaja. Z upravičeno zaskrbljenostjo nas napolnjujejo najrazličnejši pojavi neonacizma, ki spominjajo na tedanji razvoj, ko je bil nacizem na začetku prav tako „nedolžen“ in se je v vse obvladujočo silo razvijal šele potem, ko je že imel oblast v rokah. Zato je skrajno neodgovorno vsako omalovaževanje navidezno morda res nepomembnih primerov oživiljanja nacistične miselnosti. Zaskrbljujoče je dejstvo, da tudi v avstrijski javnosti narašča rasistično zastrupljeno sovraštvo napram sodržavljanom druge narodnosti, druge barve kože ali drugega prepričanja, napram manjšinam in tujim delavcem. Zlasti pa bi moralo biti resno opozorilo tistih 140.000 glasov, ki jih je pri zadnjih predsedniških volitvah uspel zbrati NDP-jevski firer Burger.

Pred petdesetimi leti so si velik del krivde in so-odgovornosti nakopale tudi demokratične stranke, ki niso bile voljne niti sposobne, da bi se zoperstavile nevarnemu razvoju. Ali bi to preizkušnjo danes bolje prestale, če bi šel razvoj spet v podobno smer? S tem vprašanjem se moramo resno in s čudno odgovornostjo baviti vsi: pristojni državni in politični dejavniki, pa tudi vsak posameznik, da bomo vsi skupaj dovolj odločno in pravočasno zastavili svoje sile — da ne bi bili obsojeni še enkrat doživeti preteklost, ker se ne bi spominjali, kako je pred petdesetimi leti krenila na svojo usodno pot.

ZVEZA
KOROŠKIH
PARTIZANOV

vabi na

spominsko svečanstvo

v nedeljo 6. februarja 1983
ob 11. uri na pokopališču v
Svečah ob grobišču narod-
nega heroja Matije Verdника-
Tomaža in soborcev.

Na sporedu: polaganje ven-
cev, nagovor in kulturni pro-
gram.

Počastimo z našo udelež-
bo spomin mrtvih junakov, ki
so darovali življenje za svo-
bodo v borbi proti fašizmu.

Glavni odbor

PREBERITE

Koroški odmevi na
dunajske razgovore

str. 2

Rekorden obisk
na Gimnazijskem plesu

str. 3

ZSO informirala
o dunajskih razgovorih

str. 4

Antifašistična dejavnost
KSŠ na Dunaju

str. 5

Šentjanski smučarski
naraščaj na
deželnem prvenstvu

str. 8

Na Koroškem ni razumevanja za sporazumno reševanje manjšinskih vprašanj

Da se zgodovina ponavlja, ve povedati že star pregovor. Posebno pogosto in dosledno pa se stvari ponavljajo v avstrijskim manjšinski politiki, kakor nas vedno znova prepričuje dejstvo, da si med Dunajem in Celovcem zelo spretno podajajo žogo: Če je na zvezni ravni kdaj zaznati kakšno malenkostno znamenje pripravljenosti za reševanje enega ali drugega odprtega vprašanja, se gotovo na deželni ravni takoj postavijo „na noge“ in torpedirajo vsak napredek. Posebno značilen primer take taktike smo doživeli v sedemdesetih letih, ko je bil narejen poskus, da se rešitve poiščejo v sodelovanju med vlado in manjšino: čim pa so se kazali prvi obrisi možnega kompromisa, je Koroška vložila svoj „veto“ in potem je bila brez sodelovanja prizadete manjšine v naročju tristrankarskega pakta spočeta tista „rešitev“, ki jo imenujemo sedmojuljsko zakonodajo.

Primerjave s temi izkušnjami se ne hote vsiljujejo tudi v zvezi z zadnjim pogovorom med kanclerjem Kreiskim ter predstavniki obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev prejšnji teden na Dunaju. V dejstvu, da je po skoraj triletni prekinitvi kontaktov končno le spet prišlo do razgovora, bi lahko videli majhen korak naprej. Na razgovoru samem je prišla do izraza pripravljenost za obravnavanje konkretnih vprašanj ter je kancler obljubil, da se bo pogovor nadaljeval čez dva meseca, torej še pred volitvami. In predvsem je dejal, da si lahko predstavlja, da bi prišlo do določenih „vnaprejšnjih storitev“, čeprav je obžaloval, da Slovenci slej ko prej odklanjajo sodelovanje v sosvetih, v katerih pa vidi najboljši pogoj za trajne stike.

V najboljšem primeru torej malenkosten povod za previden optimizem. Toda koroškim strankam je še to preveč, kakor so njihovi predstavniki nedvoumno povedali v prvih komentarjih, s katerimi so naravnost vzorno manifestirali svojo troedino odločenost, da preprečijo sleherni napredek pri reševanju manjšinske problematike.

Za koroško SPÖ je namestnik deželnega glavarja Frühbauer izrecno poudaril: „Držimo se naše linije skupnosti napram željam in zahtevam narodnostne skupine,“ s čimer je pravzaprav dovolj jasno potrdil pravilnost našega mnenja, ki smo ga že od začetka zastopali glede tristrankarskega sporazuma — da v resnici gre za protimanjšinski pakt. Njegova izjava glede otroških vrtcev (da pride v poštev le enako upoštevanje narodnostne skupine) je tako nejasna, da jo je mogoče tolmačiti tako v pozitivnem kakor še zlasti v negativnem smislu. Zato pa je bil dovolj jasen v svojem stališču, ko je dejal: Če se zahtevajo vnaprejšnje storitve od vlade, potem bi lahko tudi v obratnem smislu prišlo enkrat do take vnaprejšnje storitve — do vstopa v sosvete.

Tudi koroška ÖVP ne kaže nobene razumevanja za to, da bi bilo treba z rešitvijo nekaterih bistve-

Taktiko slovenskega vodstva je imenoval prozorno: korak za korakom hoče doseči izpolnitev operativnega koledarja, ne da bi tudi s svoje strani pokazalo dobro voljo in pripravljenost za vstop v sosvete. Kanclerja je opozoril, da koroška FPÖ ne bo sprejela njegove „salamske taktike“, obenem pa mu je „svetoval“, naj bi enkrat tudi drugo stran — torej nemškogovoreče Korošce prav tako drobno poslušal, kot to dela pri Slovencih (kakor da bi bil člen 7 namenjen večinskemu narodu in ne manjšinam).

Odmev, ki ga je sprožil zadnji dunajski razgovor pri koroških strankah, je torej dovolj zgovoren. Saj povsem jasno kaže, da v teh krogih ni nobenega razumevanja za sporazumno reševanje odprtih vprašanj v enakopravnem dialogu s prizadeto manjšino, marveč slej ko prej prevladuje težnja za tem, da bi manjšini oktroirali svoje diktate in ji vsiljevali „rešitve“, ki njene mednarodno zajamčene pravice zožujejo na skrajni minimum. In restriktivno tolmačenje drobtinčarskih določil zakona o narodnih skupinah je dovolj prepričljiv dokaz, da takšna manjšinska politika ne stremi za ohranitvijo in razvojem manjšine, temveč je usmerjena v njeno čimprejšnjo asimilacijo. Na takšno politiko pa odgovorno manjšinsko vodstvo nikdar ne more pristati.

In za koroško FPÖ je njen sekretar Haider prav tako jasno in nedvoumno povedal, da ni pripravljenosti za reševanje odprtih vprašanj slovenske narodnostne skupine.

V slovenski skupščini proti zapiranju meje

V Jugoslaviji in še posebej v Sloveniji je trenutno v teku živahna razprava o tem, kakšne posledice imajo sedanji stabilizacijski ukrepi za odnose s sosednjimi državami. Predvidoma v začetku februarja bo namreč o tej problematiki razpravljala zvezna skupščina, ki naj bi našla rešitve, ki bi trenutne brez dvoma negativne vplive vsaj zmanjšale, če jih že ni možno v celoti odpraviti.

Tem vprašanjem je bila namenjena tudi seja komisije za mednarodne odnose skupščine SR Slovenije, ki je prejšnji teden v navzočnosti namestnika zveznega sekretarja za zunanje zadeve Mirka Ostojčiča prišla do zelo kritične ocene sedanjih predpisov. Tako so med drugim opozorili, da je uvedba pologa ob prestopu meje navzkriž z dolgoročno politiko stabilizacije preko vključevanja Jugoslavije v mednarodno delitev dela; da nedvoumno krši mednarodne sporazume, zaradi česar utegne izzvati nasprotne ukrepe pri sosedih; da je prav tako nedvoumno navzkriž z duhom Helsinkov; da negativno učinkuje na demokratično javnost v sosednjih državah; da zaprtja meja ustrezno listim reakcionarnim krogom, ki so zainteresirani za ponovno spuščanje blokovskih zaves; da bi morala biti Jugoslavija tudi zaradi lastne varnosti zainteresirana za dobre razmere na svojih mejah, za kar je najboljšje jamstvo razvito dobrososedsko sodelovanje.

Na podlagi takih in podobnih kritičnih ugotovitev so se na seji zavzeli za to, da je treba rešiti vrsto negativnih pojavov, ki jih je povzročila uvedba pologa. Obenem pa bi bilo treba zagotoviti, da polog ne bi rušil pozitivnih dosežkov dolgih let uresničevanja politike dobrososedskih odnosov in krepitev vseh vrst sodelovanja preko meje — posebej še zato, ker je to tudi v prid manjšinam, ki živijo v obmejnih predelih.

Kancler je bil opozorjen na nerešena vprašanja in glavne potrebe slovenske narodne skupnosti na Koroškem

Pred razgovori o manjšinski problematiki, ki so bili minuli četrtek na Dunaju, so iz številnih krajev npr. *Wausel, Hirsod, Hirsod, Hirsod* kanclerju dr. Kreiskemu pisma, s katerimi so ga krajevni odbori ZSO in krajeva prosvetna društva seznanili z razmerami v posameznih občinah ter ga opozorili na nerešena vprašanja.

Krajevni odbor ZSO za občino Žitara vas je v svojem pismu med drugim poudaril: V naši občini velja zakon o narodnih skupinah. Z vsebino in izvajanjem tega zakona se ne strinjamo. Celotno, kar ta zakon v naši občini dovoljuje, se v občini Žitara vas ne izpolnjuje. Zadeve v slovenskem jeziku se zavlačujejo, slovenskega dopisovanja s strani občine ni, želje občanov po dvojezičnem dopisovanju (stavljene v večjem številu pismen) se ne upoštevajo. Prilni dvojezični vrtec se je s strani občine doslej onemogočil, javnega pa ni. Na vsem ozemlju občine ni sprejema televizijskih oddaj RTV Ljubljana. Želimo, da bi zaslavili Vaš vpliv, da bi se pri nas na Koroškem in tudi v naši občini Žitara vas končno uresničil člen 7 avstrijske državne pogodbe.

Krajevni odbor ZSO Škofiče je v svojem pismu ugotovil: Zakon o narodnih skupinah nam v naši občini zožuje pravice, ki so zajamčene v členu 7 avstrijske državne pogodbe iz leta 1955. Nikakor se ne moremo strinjati z omenjenim zakonom. Vprašanje predšolske vzgoje pri nas nikakor ni rešeno. Javni otroški vrtec ne obstoja v naši občini in tudi sosednja občina ga nima. Na iniciativo domačinov za izgradnjo privatnega dvojezičnega vrta predvsem s strani deželne vlade ni podpore.

Krajevni odbor ZSO Loče opozarja, da je v občini Bekštajn, ki leži na robu dvojezičnega ozemlja Koroške, vzgoja — tako šolska kot predvsem predšolska — v obeh deželnih jezikih posebnega pomena. Nato pa ugotavlja: Na žalost v naši občini te možnosti nimamo. Pričakujemo od Vas, gospod kancler, da razumete upravičene zahteve predstavnikov naših obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev. Zakon o narodnih skupinah, ki je nastal po posebnem preševanju, je za nas nesprejemljiv. Odreka nam

pravice, katerih smo deležni po členu 7 avstrijske državne pogodbe. Podpiramo zahtevo osrednjih organizacij po dvojezični trgovski akademiji. Nakazati pa hočemo tudi še vprašanje nameščanja Slovencev v javnih službah — v naši in tudi v sosednji občini ni nameščenega nobenedga, ki bi v redu obvladal oba deželna jezika.

Slovensko prosvetno društvo Radiše je kanclerja seznanilo z gradnjo lastnega kulturnega doma in ga opozorilo na velike finančne težave, ki so s tem nastale: Za izgradnjo kulturnega doma smo bili prisiljeni najeti kredit. Kljub veliki samopomoči so bili stroški ogromni. Za kraj, kot so to Radiše, so ti stroški na vsak način preveliki. Velik del kredita še ni poravnal. Zaradi tega se obračamo na Vas, gospod kancler, da nam ponovno priskočite na pomoč.

Krajevni odbor ZSO Pliberk je opozoril kanclerja na najvažnejša doslej nerešena vprašanja: Zdi se nam življenjsko potrebno za ohranitev naše identitete, da v okviru splošnega vzgojno varstvenega načrta dobimo možnost, da obiskujemo naši otroci predšolske ustanove v naši občini v svojem materinem jeziku. Nadalje se nam zdi zelo važno, da opozorimo na dejstvo, da obiskuje veliko število otrok iz občine Pliberk Zvezno gimnazijo za Slovence v Celovcu. Velika večina teh otrok bi se rada tudi naprej šolala v svojem materinem jeziku, zaradi tega zahtevamo, da se tako imenovani abiturientski tečaj, ki je v tem šolskem letu zadnji, preoblikuje v trgovsko akademijo.

Krajevni odbor ZSO Sele je prav tako naglasil: Veliko mladine iz naše občine bi se po zaključku glavne šole ali gimnazije rado šolalo tudi naprej v slovenskem jeziku. Zaskrbljenost, da se tako imenovani abiturientski tečaj, ki je v tem šolskem letu zadnji, preoblikuje v trgovsko akademijo.

Podobno je bilo rečeno tudi v pismih iz drugih krajev, povsod pa so izrekli podporo predstavnikom obeh osrednjih organizacij za njihove pogovore s pristojno vlado.

Nespoštovanje manjšin

OVIRA DOBROSOSEDSKE ODNOSE IN SODELOVANJE

Socialistična zveza pripisuje velik pomen krejitvi in razvijanju sodelovanja s političnimi strankami in organizacijami v sosednjih državah kot pomembnemu elementu razvijanja dobrososedskih odnosov in sodelovanja. Zato je nujno treba obdržati kotinugeto stikov s predstavniki političnih strank v sosednjih državah na vseh ravneh, saj bo to prispevalo k medsebojnemu razumevanju in zaupanju ter ustvarjalo razmere za reševanje odprtih vprašanj v medsebojnih odnosih.

Tako so ugotovili na seji sekcije Zvezne konference SZDL Jugoslavije za zunanje politična vprašanja in mednarodne stike v Beogradu. Pri tem pa so posebej opozorili tudi na

manjšinsko problematiko ter poudarili:

SZDLJ se bo zavzemala za spoštovanje pravic narodnostnih manjšin v duhu listine OZN, sporazuma o človekovih pravicah, sklepne dokumenta helsinške konference ter obveznosti na podlagi mednarodnih in dvostranskih sporazumov, kot tudi za dosledno izvajanje politike popolne enakopravnosti narodov in narodnosti. SZDLJ se zavzema za spoštovanje in uresničevanje nacionalnih pravic delov jugoslovanskih narodov, ki kot narodnostne manjšine živijo v sosednjih državah. SZDLJ meni, da je nepriznavanje in nespoštovanje pravic narodnostnih manjšin ovira za razvoj dobrososedskih odnosov in sodelovanja.

Škandal s škandali

Pravo inflacijo v avstrijskem besednem zakladu je v zadnjih letih doživela beseda „škandal“. Skoraj ni dneva, da ne bi kak novinar ali kak tretjerazredni politik neke v Avstriji odkril kak nov „škandal“. To odkrivanje škandalov se je v večjem obsegu začelo pri gradnji splošne bolnišnice na Dunaju, nadaljevalo se je in se še nadaljuje pri raznih stanovskih zadrugah, zajelo je tako ugledne poklicne stanovce, kot so na primer zdravniki in lekarnarji, in se še iz dneva v dan stopnjuje ter širi.

V zadnjem tednu je po pisanju tiska tak „škandal“ zajel celo avstrijski parlament, in to po krivdi zveznega kanclerja Kreiskega. Kaj se je zgodilo? Opozicija se je spet enkrat obregnila ob projekt dunajskega konferenčnega centra in je v tej zvezi vladi očitala, da se preveč spušča v gospodarsko sodelovanje z arabskimi državami, ki (menda) sofinancirajo omenjeni projekt; pri tem so kanclerju celo očitali posebno naklonjenost napram arabskim teroristom. Kreisky je odgovoril,

da se čudi takim očitkom, ko pa prav gospodarstveniki, ki pripadajo veliki opozicijski stranki, ne izpustijo nobene priložnosti in „najdejo vsako luknjo“, kadar gre za izvoz v arabske države.

Resnica ostane resnica, tudi če je nekoliko sarkastično izražena. Proti resnici se opozicija in z njo neodvisni tisk tudi nista izrekla, toda ... Kaj vse si dovoljuje Kreisky, so zakričali, da celo v „visokem domu“ operira s tako prostaškimi asociacijskimi možnostmi. To je nov škandal v Avstriji, kaj takega še ni bilo v zgodovini avstrijske parlamentarne demokracije! (Nemška glasbená skupina Spider Murphy Gang ima tudi za tako vrsto škandalov primerno pesem v svojem repertoarju: „Skandal im Sperrbezirk“).

Res, kaj takega še ni bilo, da bi se kdo upal parlamentarnim kolegom in predvsem kolegom socialnega partnerstva očitati dvojno moralo, svetohlinstvo in še kaj bujšega v povezavi z določenim delom telesa. Pač pa je bilo v avstrijskem parlamentu že dovolj drugih spodrsilajev, ne da

bi bili novinarji iz tega napravili „škandale“. Saj še ni deset let od tega, ko je bilo v „visokem domu“ slišati značilno ugotovitev: „Vse skupaj je to židovska klika!“ Tako daleč se je takrat spozabil eden izmed poslancev koroške ÖVP med plenarno debato, v kateri je šlo prav za isti konferenčni center, o katerem je bilo govora tudi prejšnji teden. Beseda „žid“, uporabljena kot psovka, v Avstriji očitno že dolgo ne zadostuje več, da bi iz tega napravili škandal. V vsakem drugem evropskem parlamentu bi moral tak poslanec verjetno takoj vzeti slovo; v Avstriji mu tako zadržanje verjetno pridobi vsaj toliko glasov, kot jih zaradi takega obnašanja na drugi strani izgubi — in tako si ohrani svoj dobro dotirani stolček.

„Tu felix Austria“ (Ti srečna Avstrija), v kateri še vedno velja Luegerjev stari izrek: „Wer a Jud is, bestimm i“, ki pa mu novinarji dajejo sodobno vsebino: „Wos a Skandal is, bestimmen wir“. Kako se že začenja formula, s katero je rimski senat v nevarnih časih dajal konzulom diktatorsko oblast: „Videant consules...“ — katere smisel bi za današnjo potrebo pomenil, naj poklicani pazijo, da ne bo trpela javna blaginja.

fra-ter.

Kako preživljajo Avstrijci svoj dopust?

Zanimive odgovore na to vprašanje je dalo povpraševanje, ki je bilo izvedeno pred nedavnim ter se je opiralo na leto 1981. Približno polovica vseh Avstrijcev nad 14 let starosti (skupno 2,9 milijona) gre enkrat v letu na počitniško potovanje za več kot pet dni; pač pa si v letu 1981 kar 3,2 milijona Avstrijcev takega dopusta ni privoščilo. Najbolj pogosto taki dopusti trajajo po dva tedna (32%), ena petina dopustov traja samo po 1 teden, tri tedne in več dopusta pa je imelo le 16 oziroma 12% ljudi.

V pretežni večini (namreč 1,5 milijona ljudi) preživijo Avstrijci svoj dopust v inozemstvu ter so najbolj priljubljene države po naslednjem vrstnem redu: Italija, Jugoslavija, Grčija in Španija. Okroglo 1,3 milijona Avstrijcev pa preživi svoj dopust doma, in to predvsem na Koroškem, na Štajerskem in na Solnograškem.

Gimnazijski ples izredno dobro uspel

Takšnega plesa, kakršnega so organizirali osmošolci slovenske gimnazije, še nismo doživeli. To je treba naglasiti že kar na začetku tega poročila in maturantom izreči vse priznanje za tako odlično pripravljeno plesno prireditev kot smo jo doživeli prejšnji petek v prostorih Delavske zbornice v Celovcu. Že sam obisk je bil tako množičen, da so obiskovalci zasedli vse dvo-

zrelostni izpit. Vse je potekalo po načrtu. Za ples so pridobili znani narodno zabavni ansambel Lojzeta Slaka, v zgornji dvorani pa so za izbrano disco glasbo skrbeli gimnazijci Jadagani. A to še ni vse, osmošolci so uvodoma, pod vodstvom mag. Mirka Lauseggerja, nastopili v mešanem in moškem pevskem zboru, pripravili enkratne plesne vločke, katere je z osmo-

vanje. Ob tej priložnosti so strokovnemu nadzorniku dvornemu svetniku dr. Inzku tudi čestitali za njegov življenjski jubilej. Navmes pa so seveda tudi zaplesali in se pozabavali.

Predvsem pa so se prijetno zabavali številni obiskovalci, katerim je za znane plesne melodije pridno igral ansambel Lojzeta Slaka. Kot se spodobi, je na gimnazijskem plesu prišel do besede — in to na začetku — tudi ravnatelj dr. Reginald Vospernik, ki je ob tej priložnosti v imenu slovenske gimnazije in maturantov pozdravil številne častne goste, med njimi generalnega konzula SFRJ v Celovcu Marka Kržišnika s člani generalnega konzulata, vodjo manjšinskega oddelka pri koroškem deželnem šolskem svetu vladnega svetnika Rudija Vouka, strokovnega nadzornika dvornega svetnika dr. Valentin Inzka, predstavnika republiškega sekretariata SRS za šolstvo in izobrazbo mag. Janeza Sušnika, predsednika Združenja staršev slovenske gimnazije dipl. trg. Janka Uranka, avstrijskega konzula v Ljubljani Cirila Šterna in kulturnega atašeya v Beogradu dr. Zdravka Inzka, mestnega svetnika dr. Dieterja Jandla, predsednika NSKS dr. Matevža Grilca, kasneje prispelega celovškega župana Leopolda Gugenbergerja. Gimnazijskega plesa pa se je udeležilo tudi močno zastopstvo ZSO s predsednikom dipl. inž. Felksom Wieserjem na čelu, prav tako so se plesa udeležili tudi predstavniki obeh kulturnih organizacij koroških Slovencev.

Letošnji Gimnazijski ples je, kot po navadi, trajal do ranih jutranjih ur, in vsi, ki so ga obiskali, so bili nadvse zadovoljni tako nad odlično organizacijo, prijetno zabavo in v zavesti, da so s tem podprli letošnje maturante.

Tako je letošnji Gimnazijski ples povsem uspel, saj ni bilo nobenega spodrsllaja (tudi ne takega, da bi eden ali drugi osmošolec pogledal pregloboko v kozarec). Svojo dolžnost so osmošolci opravili z mladostno zagnanostjo, veseljem in kulturnim obnašanjem. To pa je bilo v posebno zadovoljstvo staršev in ravnateljstva; zato dijakom — dekletom in fantom — obeh osmih razredov k tako posrečeno izvedenemu Gimnazijskemu plesu iskreno čestitamo!

Tischlerjeva nagrada

Ob navzočnosti uglednih gostov, kot so škof Kapellari, konzul Naberžnik, ravnatelj slovenske gimnazije dr. Vospernik, dvorni svetnik dr. Inzko in predstavniki kulturnega in političnega življenja koroških Slovencev, sta pretekli ponedeljek predsednik Krščanske kulturne zveze Lovro Kassl in predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Matevž Grilc izročila letošnjo — četrto — Tischlerjevo nagrado.

Tokrat je nagrado prejela provinca šolskih sester v Sentpetru pri Sentjaku v Rožu. Nagrado je prevzela prednica, sestra Regina. V tozadevni utemeljitvi je med drugim bilo povedano, da so Tischlerjevo nagrado šolskim sestram dodelili zato, ker so s svojim vzgojnim delom mnogo prispevale k razvoju slovenske narodne skupnosti na Koroškem in tudi zaradi velike povezanosti pokojnega Joška Tischlerja s šolskimi sestrami v Sentpetru, kamor je hodil poučevati.

V kulturnem delu svečane podelitve je pod vodstvom prof. Ropitza nastopil zbor gojenk šentpeterske gosposkine šole. Med številnimi udeleženci, ki so prisostvovali podelitvi, je bila tudi Tischlerjeva družina in ožji sorodniki, katerim je podpredsednik KKZ dr. Janko Zerzer izrekel poseben pozdrav.

Načrti in cilji kulturno-prosvetnega dela

Janko Malle

Če torej v bistvu in v dejanju priznamo, da ne smemo zanikati idejne in estetske raznolikosti kulturnega ustvarjanja, potem kulturo tudi v praksi ne smemo gledati duhovno ozko, zanikati diferenciacijo in ji jemati družbeni značaj. Take enotne in skupne slovenske kulture ni in je v zgodovini ni bilo vsaj od Prešernovih časov naprej. Zato tudi enotni slovenski kulturni prostor ne more pomeniti poenotenosti pogledov na kulturo in bi bilo narobe, če bi tudi v imenu ideje o enotnem slovenskem kulturnem prostoru skušali prikrivati obstoječa in nastajajoča nasprotja. Verjetno je bistvo enotnega kulturnega prostora prav v tem, da se soočajo različni pogledi in različni interesi z različno družbeno realnostjo tako v deželi matičnega naroda kot v zamejstvu, vse pa naj bi vzela enotnost v iskrenosti in naravnosti nacionalnega čustva, ki ga pogojuje zavest o pripadnosti istemu narodu.

Zakaj se ustavljam pri problemu enotnosti? Vsi govorimo o njej, toda skoraj vsak z njo nekaj drugega misli. Zaradi enotnosti nas večkrat boli glava, rešujemo jo tam kjer ni potrebe: Na površju. Izogibamo pa se kritike, ki bi zadela v živo in naše kulturno delo ocenila kot nenormalno nasprotje med svobodno kulturno ustvarjalnostjo in njej nadrejeno kulturno administracijo. Zato je s kulturno dejavnostjo težko omogočiti stalno konfrontacijo obstoječega in uveljaviti kritičen in polemičen odnos do vsega, kar se z ambicijami absolutizacije skuša speljati na eno samo, monopolnemu položaju ustrezajočo varianco kulturnega razvoja. Zaradi naše narodne sliske se opredeljuje večina pripadnikov naše narodne manjšine do tega pojma in do te dejavnosti predvsem emocionalno, bodisi v pritrdilnem ali odklonilnem smislu. Nekritičnost, ki jo domala bolj spoštujemo kot pa samokritičen odnos do našega dela, navsezadnje odpira precej možnosti, da v sleherni kritiki vidimo pljuvanje na naše zgodovinske in narodne svetinje in napad na naše pridobitve. Občutljivost je velika in je vsaj na površju kriva nekaterih nesorazmerij in prenapetosti, če že ne napačnih sklepov. Če bi se tega mogli vsaj polagoma otresti, bi opravili modro politično dejanje za celotno narodno skupnost. Z enako kritičnostjo kot navzven se bi morali skušati obrniti tudi navznoter in se truditi uveljaviti strpno diferenciacijo med nami.

Ko pri nas govorimo o enotnosti, govorimo neštetokrat o eni kulturi in dveh organizacijah, nekateri pa pojejo naši kulturi tako hano in jo vidijo tako visoko razvito, kot da bi dejansko potrebovala dve administraciji. Po svojem zgodovinskem nastanku je ta razhod slovenski kulturi na Koroškem prej škodil kot koristil, saj se je po za- slugi slovenskega konzervativizma razvil po drugi svetovni vojni kulturni boj tudi med koroškimi Slovenci in se še danes kaže predvsem v snubljenju za monopolne položaje v kulturnem življenju. Če se ob 75-letnici SPZ, ki jo obhajamo letos, ozremo v čas nastanka naše osrednje kulturne organizacije, potem lahko ugotovimo, da smo začeli enotno z eno organizacijo. Toda v teku razvoja ni vzdržala idejnemu in političnemu pritisku in se mora zato dandanes soočiti z idejno jasno opredeljeno drugo slovensko kulturno organizacijo. Brez dvoma ima vsaka kulturna organizacija pravico do opredelitve, vendar je prav tako demokratična pravica, da kulturnemu unitarizmu v stilu slogaške duhovne ozkosti ne moremo priznati naziva skupne slovenske kulture. Če bi to priznali bi prepustili monopol kulturnega ustvarjanja potrebam ideološkega razvoja med koroškimi Slovenci.

Prepričan sem, da naša kultura ni tako močno razvita, da bi zlahka prenesla dve administraciji. Cena, ki jo mora za to plačevati, je neprimerno visoka. Dve kulturni administraciji ne bi potrebovali, če bi med nami prodrlo spoznanje, da ena skupna osrednja kulturna organizacija lahko nudi idejnim usmeritvam dovolj prostora. Če bi to dosegli, bi jedro spora lažje odstranili. Resnici na ljubo pa je treba priznati, da obstojata dve administraciji prav zaradi tega, ker se ena izmed obeh kulturnih organizacij ne odreče jasni svetovno-nazorski opredelitvi. Če bi to storila ne bi mogla več utemeljiti pravice do obstoja. SPZ je za enotno slovensko kulturno organizacijo, spriči obstoječih političnih razmer, pa bo morala v demokratični konfrontaciji raznih idej šele dokazati, da je zmožna vključevati v svoje vrste vse

idejne tokove med koroškimi Slovenci, ki so pripravljeni ustvarjati slovensko kulturo. Zdi se mi, da se bo znotraj naše kulture moralo zgoditi to, kar se včasih zdi nemogoče: da bi sedli skupaj pripadniki različnih nazorov in interesov ter se vsaj o skupnih zadevah pogovorili v skupnem jeziku in poiskali v sebi in tudi v nasprotjih med sabo tisti najmanjši imenovalec skupne volje, ki bi nas spravil do jedra problema — do skupne poteze za celotno našo kulturno srenjo. To je predpogoj, da bi bili vsak trenutek pripravljeni na nenehno konfrontacijo s časom in svetom.

Ker nam primanjkuje trdne zavesti in izvirnih izkušenj v konfrontaciji z nam nenaklonjenimi družbenimi strukturami in Avstrijo, smo izpostavljeni neštetim političnim igrar, ki jim nismo kos. Površno ali celo vprašljivo smo se tudi spuščali v akcije, ki nam niso ničesar prinesle ali pa so celo škodovali. Ker nismo vodili diskusije o kulturi in njeni povezanosti s politiko, smo danes soočeni s pojavi kulturno-folkloristične nevarnosti, o kateri med nami še ni razčiščenih pojmov.

Za ilustracijo navajam samo dva primera, ki kažeta, katerim nalogam se bomo morali v bodoče bolj intenzivno posvetiti. Zdi se mi, da se je v preteklosti precej diletantsko obravnavalo vprašanje dvojezičnosti. Gre namreč za občutljivo in resno vprašanje, kdaj naj bi se posluževali materinskega jezika in kdaj dvojezičnosti. Če smo že deklarativno raznašali geslo „Dvojezično je bolje“, pa smo morali kljub temu ugotoviti, da tako pri vzgoji otrok v materinskem jeziku kot pri rabi

75 let
Slovenske
prosvetne
zveze

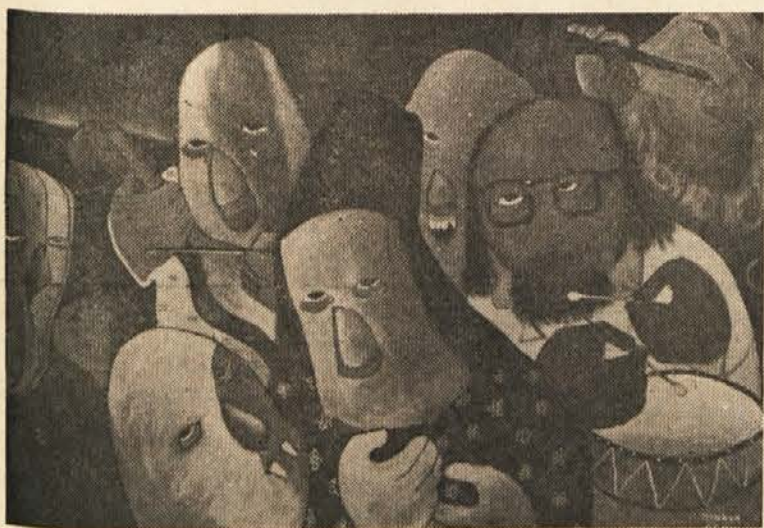
slovenščine v javnosti, nismo napredovali. Pomen materinske je premalo zasidran v naši zavesti, zato je tudi premalo samozavesti. Z učitelji in starši bomo morali v tej smeri konkretno ukrepati. V kulturi pa bomo morali skrbeti za to, da bo se z njo lahko identificiral in uresničil naš človek. Zato je raba slovenskega jezika in dvojezičnosti v prvi vrsti vprašanje transmissije kulturnih vsebin. Dvojezičnost je načelno potrebna povsod tam, kjer želimo nagovoriti nemško-govoreče kroge, kjer pa to ni možno, naj bi se v našem kulturnem življenju posluževali izključno slovenskega jezika. Razprava, ki jo je SPZ začela v zvezi s tem vprašanjem, bomo v primerni obliki nadaljevali tudi letos.

Podpora avtohtonega in svobodnega literarnega, likovnega in drugega umetniškega ustvarjanja se mora z naše strani udejaniti v praksi. Predvsem literarni umetniki so skorajda popolnoma izolirani od naše kulturne organizacije. Če pomislimo na usodo literarne revije MLADJE, ki ji je botroval tudi nekulturni odnos naših kulturnih organizacij, potem vidimo, da svobodnega in od naših kulturnih central neodvisnega kulturnega ustvarjanja ne vrednotimo kot naše skupno kulturno dejanje. Premalo smo dovzetni za kritiko, morda se pa za tem skriva tudi želja, da naj bi vsako literarno ustvarjanje dobilo „sanktus“ naših kulturnih central. Toda s tem samo dušimo svobodno ustvarjalno moč naših literatov, namesto da bi jih podpirali z vsebinsko utemeljeno kulturno kritiko. Tak odnos bi morali razviti do MLADJA in pri tem skrbeti za to, da bi bila materialna sredstva za našo edino literarno revijo enkrat za vselej zagotovljena. To smo dolžni kot kulturna administracija naši domači slovenski literaturi.

Nanizal sem samo dva konkretna problema. Odprti je še več. Ne gre za to, da bi podrobno naštevali, kaj bomo storili v bodoče, gre mi predvsem za to, da bi razmišljali v smeri naše kulturne politike, o naši slovenski kulturni situaciji. Morda je ob trenutni polarizaciji sil in interesov takšno gledanje fvegano. Prepričan pa sem, da je ravno v tej situaciji to potrebno. Kulturo je treba ponuditi kot atraktivno možnost v življenju, ne smemo je pa vsiljevati kot dolžnost, kot fasado ohranjanja neke tradicije, kar včasih čutili ob pravlci poplavi naših stalnih in ponavljajočih prireditel. Zavestna in načrtna sprožitel taknega razvoja naj bi postala moralni imperativ ob novem letu. (Konec)

AULA SLOVENICA

CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5-7

Vljudno Vas vabimo na razstavo slikarskih del

Jožeta Tisnikarja

Razstava je odprta do 18. februarja 1983 od ponedeljka do petka od 13. do 17. ure.

Prisrčno vabljeni!

ZSO informira o razgovorih

V zadnjih dneh so člani delegacije ZSO, ki so bili minuli petek pri razgovoru s kanclerjem Kreiskim, na krajevnih sestankih informirali o tem dogodku zaupnike in aktiviste Zveze slovenskih organizacij.

Tako so narodnopolitični delavci iz prve roke dobili informacijo o pogajanjih na zvezni ravni, do katere imajo brez dvoma vsa pravico. Hkrati pa so se funkcionarji z našimi ljudmi lahko tudi pogovorili, kako se pripraviti na to, da bodo naslednji razgovori čez dva meseca kar najbolj uspešni glede naših narodnostnih pravic.

V Šentprimozu sta ljudem iz bližnje in daljnje okolice poročala predsednik Feliks Wieser in podpredsednik Franc Kukovica, na Radišah pa je isti dan prevzel vlogo informatorja podpredsednik Ludvik Ogris. Včeraj sta bila krajevna sestanka v Borovljah in Šentjakobu. V Borovljah je o vsebini in problematiki razgovorov govoril predsednik Feliks Wieser, v Šentjakobu pa je krajevnim aktivistom iz zgornjega Roža poročal Franc Kukovica.

Udeleženci sestankov so se z zanimanjem vključevali v razpravo, ki se je vrtela tako okrog otroških vrtcev, te prvenstvene potrebe v

zvezi z narodnostnim življenjem naše skupnosti, kot tudi okoli vprašanja trgovske akademije, slovenskih oddaj na radiu in televiziji, nekaterih vprašanj osnovnega šolstva in seveda tudi o svetovnih. Prav v tej zvezi je bilo ugotovljeno, da so svetovni sestavni del nesprejemljive sedmojuljske zakonodaje in da v tem položaju ni nobenega vzroka, da bi o vstopu vanje razpravljali.

Letovanje tujih turistov v Jugoslaviji

BO LETOS CENEJŠE
KOT LANSKO LETO

Jugoslovanske turistične storitve za tuje goste bodo letos ugodnejše, to se pravi cenejše kot lansko leto. To so povedali predstavniki jugoslovanske potovalne agencije YUGOTOURS na tiskovni konferenci v Celovcu, ko so predstavili Yugotours-ov katalog za leto 1983.

Da lansko leto ni bilo tako uspešno leto — 9 odstotkov manj nočitev kot leta 1981 — je krivo tudi to, da so v tujem tisku krožile alarmantne vesti, češ da v Jugoslaviji primanjkuje hrane, bencina itd. Vse to je seveda zelo neugodno vplivalo na jugoslovanski turizem. Delno je krivda tudi na jugoslovanski strani, ker njihovi mediji niso znali teh neresničnih vesti paralizirati. Bencin je v Jugoslaviji cenejši in ga tuji gostje dobijo na bone. Bencinski boni se dobijo tudi v Avstriji pri obeh avto-klubih ter na mejnih prehodih in to celo z 10-odstotnim popustom. Hrane v jugo-

Priprave na 8. Trnovski smučarski maraton

IDRIJA — Dobrih 20 cm novoza- padlega snega na črnovrški planoti je nova vzpodbuda organizatorjem 8. Trnovskega maratona za uspešne, vendar pa naporne priprave za letošnje smučarsko tekaško prireditve, ki bo v nedeljo 6. februarja 1983, s startom ob 9.30 uri pred hotelom „Bor“ v Črnem vrhu nad Idrijo.

Na zadnji seji organizacijskega komiteja trnovskega maratona so sklenili, da ponovnega razpisa za 8. Trnovski maraton ne bodo razpošiljali, temveč veljajo enaki razpisni pogoji kot za lanski trnovski maraton, ki je zaradi pomanjkanja snega odpadel. Vse prijavljene smučarje tekače — teh je po podatkih prijavnice službe več kot 2500 — pričakujejo na startu februarjske športno-politične manifestacije v Črnem vrhu nad Idrijo. Prireditelj bo tudi na dan prireditve sprejemal prijave za 8. Trnovski maraton in bo zato organiziral pred hotelom „Bor“ v Črnem vrhu več kot 10 vpisnih mest in okrepitveno informativno službo, ki bo vse prijavljene smučarje-tekače obveščala o startni številki.

Letošnja prireditve je v sklopu proslav 40-letnice ustanovitve IX. korpusa NOV in POJ, posvečena pa je tudi 40-letnici priključitve slovenskega Primorja k Jugoslaviji in 40-letnici množičnega odhoda prebivalstva občine Idrija v partizane. Častni pokrovitelj 8. Trnovskega maratona bo tudi letos Stane Potočar-Lazar, narodni heroj in general-polkovnik, nekdanji komandant IX. korpusa NOV in POJ.

Program 8. Trnovskega maratona je naslednji: maraton — smučarski tek na 42 km, mali maraton — smučarski tek na 25 km, smučarski tek SLO na 10 km za pripadnike JLA,

TO in milice ter pionirski smučarski tek na 8 km.

Poleg vzorne priprave startnega in ciljnega prostora ter vseh smučin za teke, si organizatorji prizadevajo pripraviti tudi spremljajoče objekte ob progah. To so okrepčevalnice, servisi Elana za popravilo in mazanje smučí, sanitetne postaje in kontrolne točke. Organizirani avtobusni prevozi smučarjev bodo iz vseh večjih smučarsko tekaških središč Slovenije, zato bodo organizatorji pripravili ustrezna parkirišča za avtobuse in osebna vozila ter poskrbeli za dobro počutje vseh sodelujočih in gostov. Med prijavljenimi udeleženci 8. Trnovskega maratona je lep odziv zamejskih Slovencev iz Avstrije in Italije, ki se bodo na prireditve pripeljali s posebnimi avtobusi.

Silvo Kovač

ČESTITAMO

Svoj 75. življenjski jubilej je slavil 6. januarja Dobajc Valentin-Jovo v Železni Kapli. Valentin Dobajc, ki je bil po poklicu drvar pri grofu Thurmu, je šel 21. novembra 1943 v partizane. Bil je borec vzhodnokoroškega odreda, pozneje pa kurir na Pohorju in v tehniku v Mežici za bolnico v Solčavi. Jubilantu, ki je tudi dobitnik raznih odlikovanj, ob jubileju iskreno čestitamo.

Slovensko prosvetno društvo „Radišče“ vabi na igro

STARA GARDA

v soboto 5. 2. 1983 ob 19.30 uri v kulturnem domu na Radišah. Gostuje igralska skupina SPD „Edinost“ Odr mladje iz Pliberka.

Pustni ples pod geslom „PUST S KOČNO“

v soboto 29. 1. 1983 ob 20. uri pri Adamu v Svečah. Za ples igrajo pop-ansambel Jadagani in domača viharja Tonč in Lojz. Prireditelj: SPD „Kočna“ v Svečah

Vetrinj - Šentjakob v Rožu

Pretresla nas je žalostna vest, da je prejšnji tork nepričakovano umrla Jožefa Čuden iz Vetrinja pri Celovcu. Pokojna je doma v Šentjakobu, zadnja leta pa je živela pri hčerki Pepci v Vetrinju. Vzrok nenadne smrti je bil možganska kap. Kljub zdravniški pomoči v celovski bolnišnici, ji ni bilo več mogoče pomagati. Svoje zadnje počivališče je našla na šentjakobskem pokopališču.

Jožefa Čuden je žena pred tremi leti umrlega Hanzeja Čudna, bivšega predsednika Kmečke gospodarske zadruge v Šentjakobu in nekdanjega poveljnika Slovenskega gasilskega društva. Smrt moža in lanske leto še sina Stankota, je v življenje pokojnice vrezala težke rane, ki se niso več zacelile. Težka udarca sta 77-letno dobro mater in ženo končno strla. Kot že omenjeno je zadnja leta živela pri hčerki Pepci, kjer so z veliko ljubeznijo skrbeli zanjo. Jožefa Čuden pravzaprav ni bila bolna, le nepričakovano se ji je stekla ura življenja. Ta nepričakovana nenadna smrt je težko prizadela zlasti hčerko Pepco in sina Hanzeja, ki sta tako izgubila nadvse ljubečo mater. Pokojna sedaj počiva pri možu in sinu na šentjakobskem pokopališču, kjer se je prejšnji petek od nje poslovila velika množica pogrebcev, ki so ji tako izkazali poslednjo čast.

Pogrebni obred je opravil domači župnik Andrej Karicelj.

Jožefa Čuden bomo ohranili v trajnem spominu, hčerki Pepci, sinu Hanzeju, vnukom in sorodnikom izrekamo naše globoko sožalje.

Udeleženci informativnega sestanka v Šentprimozu

Valentin Inzko

60 - LETNIK

Pred dnevi je strokovni nadzornik, dvorni svetnik dr. Valentin Inzko obhajal svoj 60. življenjski jubilej.

Jubilant je luč sveta zagledal pod mogočno Kočno pri Pregleju v Svečah. Ker je bil zelo nadarjen, je šel študirat v Gradec. Po končanem študiju (slovenščine in zgodovine) se je kot mlad profesor vrnil na Koroško in se vključil v narodno politiko. Leta 1960 je bil izvoljen za predsednika Narodnega sveta koroških Slovencev. V tej funkciji je deloval 8 let. Zaradi zaslug na šolskem področju je bil imenovan za strokovnega nadzornika za pouk slovenščine.

Posebne zasluge si je dr. Valentin Inzko pridobil s svojim delom v okviru koroške sinode, kjer se z vsemi razpoložljivimi močmi prizadeva ustvariti sožitje med obema narodoma na Koroškem. V zvezi s to dejavnostjo je izšla serija devetih knjig z naslovom Gemeinsames Kärnten — Skupna Koroška, ki jo izdajata in kreirata dr. Valentin Inzko in dr. Ernst Waldstein (slednji za nemško govoreče Korošce).

Dr. Valentin Inzko pa je izredno ustvarjalen tudi na vzgojnopolitičnem področju. Tako je sodeloval pri izdaji šolskih knjig, vsako leto organizira seminarje zgodovinarjev o problematiki koroških Slovencev, nadalje seminarje za slovenske profesorje in učitelje. Poznamo ga tudi kot predsednika maturitetne komisije na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu itd. Tudi v domačem Slovenskem prosvetnem društvu „Kočna“ v Svečah, kateremu je pred leti predsedoval, je še danes med najbolj aktivnimi prosvetaši. Rodoljuba dr. Valentina Inzka odlikuje velika narodna zavze- tost, iz katere izhaja mnogo pobud, hotenj in želja, ki ga tako karakterizirajo kot izredno prizadevnega kulturnopolitičnega dejavnika.

Ob njegovem prazniku mu želimo še mnogo uspeha in predvsem zdravlja.

slovanskih hotelih še nikoli ni primanjkovalo.

Za vse je najbolje preskrbljeno in to je tudi tisto, kar naredi jugoslovanski turizem tako privlačen. Seveda pa niso samo materialne ugodnosti to, kar privlačuje tuje turiste v Jugoslavijo, marveč so to predvsem lepote te dežele s plavim morjem, gorami, jezeri in pestrost narodov.

PRIREDITVE

DIA-PREDAVANJE Desni ekstremizem v Avstriji in nemški nacionalizem

v soboto 29. 1. 1983 ob 20. uri pri Kovaču na Obirskem.
Predavatelj: dr. Jože Messner
Prireditelj: Slovensko prosvetno društvo „Obir“ na Obirskem

Moški pevski zbor „Kralj Matjaž“ Libuče vabi na

REDNI OBČNI ZBOR

v nedeljo 30. januarja 1983 ob 10. uri v kletnih prostorih pliberške Posojilnice.
Če ob 10. uri ne bo navzoča polovica članov, se občni zbor prične pol ure pozneje ob vsakem številu udeležencev.

KPD „Planina“ v Selah vabi na igro „MLADOST PRED SODIŠČEM“

v nedeljo 30. 1. 1983 ob 14. uri v farni dvorani v Selah.
Gostuje igralska skupina SPD „Zarja“ iz Železne Kaple.
Režija: Polde Cunder

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Šentvidu v Podjuni vabi na

11. PLES DANICE

v soboto 29. januarja 1983 ob 19.30 uri v kulturnem domu Danica v Šentprimozu.
Za ples igra: „Planinski sekstet“, na sporedu pa je še cela vrsta prese- nečenj!

ROŽEK — PUST NA KOSI

v soboto 29. 1. ob 20. uri pri Kosi na Ravnah. Prireditelj: KD „Peter Markovič“ v Rožeku. Za dobro voljo in plesne melodije bodo skrbeli priljubljeni „Obirski fantje“ (Artačev trio).

Igra

NEOPRAVIČENA URA

● v soboto 29. 1. ob 19.30 uri v farni dvorani v Žvabeku. Prireditelj: KPD „Drava“ v Žvabeku
● v nedeljo 30. 1. ob 19.30 uri v farni dvorani v Vogrčah. Prireditelj farna mladina v Vogrčah.
Gostuje: igralska skupina KPD iz Šmihela

Katoliški dom prosvete SODALITAS v Tinjah

● v nedeljo 30. 1. od 14. do 20. ure SREČANJE LOVCEV z izobraževalnim in zabavnim programom. Predavajo: dekan Kristo Srienec, profesor Franc Božič in dipl. inž. B. Gajot
● v petek 4. 2. ob 19. uri MAMILA in premagovanje življenjskih problemov (nemško). Predava: sr. Enrica Obrist, svetovalka za nevarnosti mamil pri CARITS.

DIA-PREDAVANJE O ZEMELJSKIH ŽARKIH

v soboto 29. 1. ob 20. uri v Klubu KDZ Blato. Predaval bo poklicni bajavec (Wünschelrutengänger) iz Borovlj. Po predavanju bo diskusija, kjer bomo lahko zvedeli več o uporabi nihala (Pendel) in bajala (Wünschelrute).
Prireditelj: KDZ Blato.

PUSTNI PLES

Prireditelj: Katoliška mladina Roža Kraj: pri Miklavžu v Bilčovsu
Čas: nedelja, 6. 2. 1983, ob 19.00 uri
Igra pop-skupina JADAGANI.
Na sporedu bodo tudi skupni plesi in skeči. Prisrčno vabljeni tudi mladina iz Podjune in Zile.

VELIKA PLANINA V KAMNIŠKIH ALPAH Smučarski teden

Prireditelj: SPD „Edinost“ v Pliberku
Kraj: Velika planina v Kamniških Alpah
Čas: od nedelje 13. do sobote 19. februarja 1983
Cena: 1.300 šilingov. Prijavijo se lahko mladinci in mladinke od 10. do 17. leta na naslov: Jožko Hudl, Nonča vas 81, 9150 Pliberk

Igra

„HURA SONCU IN DEŽJU“

● v nedeljo 30. 1. 1983 ob 10. uri v farni dvorani v Sentilju.
Prireditelj: Kat. prosveta v Šentilju
● v nedeljo 30. 1. 1983 ob 19. uri v farni dvorani v Kotmari vasi
Prireditelj: farna mladina v Kotmari vasi
Gostuje Odr mladje iz Celovca

Dokumentarni film SEPTEMBERWEIZEN (Peter Krieg)

Prireditelj: KM Pliberk
Kraj: farna dvorana v Pliberku
Čas: sredo, 2. 2. 1983, ob 19.30 uri

Lutkovna igra

ZAJČEK DIDILDAJČEK

● v soboto 29. 1. ob 15. uri v farni dvorani v Šmarjeti v Rožu. Prireditelj: Katoliška prosveta v Šmarjeti v Rožu.
● V nedeljo 30. 1. ob 9. uri dopolne v gostilni Folta v Slovenjem Plajberku. Prireditelj: Katoliška prosveta v Slovenjem Plajberku.
● V nedeljo 30. 1. ob 14.30 uri v gostilni Meislitzer v Šentlenartu pri sedmih studencih. Prireditelj: SPD „Dobrač“ na Brnci.
● V četrtek 3. 2. ob 14.30 uri v otroškem vrtcu v Šentpetru pri Šentjakobu. Prireditelj: Otroški vrtec v Šentpetru pri Šentjakobu.
Gostuje lutkovna skupina „Lutke mladje“ KDZ iz Celovca.

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Železni Kapli vabi na

PREDVAJANJE DIAPOZITIVOV

pod naslovom

„Votline in jame domačih gora“

v petek 28. januarja 1983 ob 20. uri v hotelu Obir v Železni Kapli. Slike, ki jih je posnel ob svojem hobiju bo predvajal Otto Jamelnik, Bela-Celovec.

Vzajemna antifašistična dejavnost v Klubu slovenskih študentov na Dunaju

Konec januarja 1933 je z zmago NSDAP v Nemčiji prišel do oblasti Hitler. Posledice za zgodovino človeštva so bile katastrofalne in porazne. Milijoni ubitih, padlih, za vedno pogrešanih. Groza, obup, žalost, trpljenje nedolžnih. Neizmerljiva gospodarska škoda, beda, strah pred prihodnostjo... 50 let je že minilo od takrat in vendarle se — kakor izgleda — nismo prav nič naučili iz zgodovinskih faktov. To dokazujejo nedemokratske in fašistične diktature po vsem svetu. Koncentracijska taborišča, krematoriji, mučenje nedolžnih — to je tudi danes še na dnevnem redu, kakor v času tretjega Reicha.

Mnogo dunajskih študentov je aktivno vključenih v antifašistično gibanje, saj se dodobra zavedamo težkih žrtvih, ki so jih morali doprinesati naši starši in dedje za časa nemško-nacionalne strahovlade. Zato se tudi ne čudimo, da je KSŠD iniciator „Demonstracije proti neonacizmu in fašizmu“ 26. februarja na Dunaju. Poleg Kluba so organizatorji še „Antifašistični komite“, ki ima svoj sedež v klubskih prostorih v Mondscheingasse, Avstrijska visokošolska zveza (Österreichische Hochschülerschaft), Socialistična mladina ter razne druge organizacije.

Skupno bodo izdali resolucijo z zahtevo prepovedi ANR in NDP ter vseh neonacističnih in fašističnih organizacij v Avstriji, med drugim

pa tudi z zahtevo izpolnitve člena 7 in odpravo zakona o narodnih skupinah.

Tisnikar razstavlja v Celovcu

Sinoči so v Auli slovenici v Celovcu odprli razstavo znanega slovenskega slikarja Jožeta Tisnikarja iz Slovenj Gradca. Čeprav je Jože Tisnikar slikar samouk, je s svojim izvirnim slikanjem dosegel svetovni sloves, saj je razstavljal v številnih svetovnih kulturnih centrih, pravkar z uspehom razstavlja v New Yorku v ZDA.

O otvoritvi Tisnikarjeve razstave v Celovcu bomo obširno poročali prihodnjič.

Že decembra lani pa so člani Kluba sodelovali pri demonstraciji proti ustanovitvi takozvane „Wahlpartei gegen Ausländerintegration“ pred hotelom Wimberger. Stranka je hotela celo kandidirati pri državnoborskih volitvah, a je bilo to še pravočasno preprečeno. Številni podobni primeri dokazujejo, da nacistična miselnost pri nas tudi po petdesetih letih še nikakor ni iztrebljena. Nasprotno — slaba gospodarska situacija in naraščanje brezposelnosti med mladino jo le še bolj krepijo.

Zato je aktivno antifašistično udejstvovanje danes zelo potrebno in upamo, da bomo s tem v zvezi, tudi na Koroškem kmalu zasledili nekoliko več zanimanja in dejanj.

Omenila bi še, da smo v petek 14. januarja imeli v gosteh tri tržaške pisatelje. Iz svojih del so nam brali Marij Čuk, Marko Kravos in Ace Mermolova. Kljub precej hladni atmosferi — kurjava se nam je pokvarila — se je po branju razvnela zanimiva diskusija o problemih in pomenu zamejske literature.

Sonja Kölich

Mladinci iz Celja drugič na smučiščih Pece

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku ima že vrsto let dobre prijateljske stike s predstavniki Socialistične zveze delovnega ljudstva (SZDL) občine Celje, s katerimi odlično sodeluje. SZDL Celje namreč povabi vsako leto otroke iz Pliberka na morje, da se tam z otroci iz Celja skupno naučijo sonca in morja in kar je seveda še bolj važno, da mladinci sklenejo med seboj prijateljske vezi, ki naj so trajnega značaja tudi zamejskimi brati Slovenci. Ta nadvse hvaljevredna zamisel Slovenskega prosvetnega društva oz. njenega predsednika Joška Hudla in predstavnikov SZDL Celje, pa ni ostala samo pri enosmerni izmenjavi naših otrok. Za ves trud in omogočanje našim mladim oddih na morju, se je SPD „Edinost“ v Pliberku odločilo, da povabi mladince celjske občine v naš kraj oziroma na smučanje na Peco.

Lansko leto je bila prva taka skupina mladih smučarjev pri nas, da se je naučila zimskih krasot našega kraja. Priznati moramo, da smo bili malo v dvomih, kako se bo to obneslo, vendar se je izkazalo, da je bil strah neupravičen. Prvi izmenjavi mladincev lanskega leta, je letos sledila še

močnejša skupina, ki se izpopolnjuje v smučanju in spoznavanju naših krajev in ljudi. Zelo smo zadovoljni, da so se mladi celjski občani našemu povabilu odzvali in da se tako vsaj malenkostno oddolžimo za gostoljubnost Celjanov. V nedeljo smo z veseljem spet sprejeli mladince iz Celja. Porazdelili smo jih v oskrbo na privatne domove. Predsednik Joško Hudl ni imel nobenih težav z oskrbo ležišč. Tej prošnji in tudi dolžnosti so se rado volje odzvale sledeče družine: Trampuževa, Sumničeva in Možinova iz Doba, Piko in Rudolf iz Vidre vasi, Kolenik iz Čirkovč, Cvelf, Trampuš in Hudl iz Nonče vasi, Lubas iz Vogrč ter Cik iz Libuč. Te družine sedaj skrbijo, da se mladi iz Celja pri nas počutijo domače in dobro.

Omeniti moramo, da je SZDL Celje izbrala za ta smučarski oddih otroke, ki imajo v šoli dobre učne uspehe. Tem petnajstim fantom in dekletom je bil dodeljen tudi učitelj Zmago Tanjšek, ki bo skrbel, da se bodo mladinci v smučanju še bolj izpopolnili in pa seveda tudi za varnost mladine, da se bo le-ta spet srečno in zdrava vrnila na svoje domove.

Ker pa ta teden celjskih mladincev ni omejen samo na smučanje, je

SPD „Edinost“ poskrbelo tudi za vrsto večernih prireditev, ki bodo služile predvsem zato, da bodo mladi boljše spoznali našo zgodovino, naše življenje in prizadevanje za naš narodni in socialni obstoj. V zvezi s tem, je v torek zvečer v Posojilnici imel zastopnik Slovenskega znanstvenega inštituta Teodor Domej diadramsko predavanje, v četrtek zvečer pa je bil v istih prostorih družabni večer med mladimi iz Celja in mladinci Zveze slovenske mladine iz Pliberka. Jutri v soboto pa se bodo mladi Celjani udeležili smučarske tekme na Libiču pri Navrhniku, ki jo prireja Športno društvo Pliberk, kjer se bodo pomerili s svojim smučarskim znanjem. Iz srca želimo mladincem iz Celja, da bi dosegli odlična mesta.

V soboto zvečer se bo mladinska skupina iz Celja spet vrnila domov. Priprani smo, da so s programom, ki smo ga jim nudili zadovoljni ter da jim bo ostal v srcu drobec spomina na Korotan. Želimo, da se naši gostje iz Celja pri nas res domače počutijo in da se bo ta plemenita ideja izmenjave mladih nadaljevala iz leta v leto ter da bi vsak naš dragi gost odnesel s seboj čim več dobrih vtisov in spominov na brate, ki živimo to stran meje.

ikej

Prispevajmo za gradnjo doma dijaške, študentske in vajeniške mladine

„Slovenski vestnik“ je redno poročal o domu, ki ga v Celovcu gradi Slovensko šolsko društvo za dijaško in vajeniško mladino ter študente. Ta projekt je trenutno med vsemi slovenskimi na Koroškem po obsegu največji, po namembnosti pa najpomembnejši v našem narodnem življenju. Dom bo služil mladini, ki se v Celovcu šola oziroma usposablja za poklic.

V prepričanju, da je izgradnja tega doma zadeva celotne slovenske narodne skupnosti, je Slovensko šolsko društvo pripravilo akcijo gradbenih kamnov, ki naj prispeva h kritju dela visokih investicijskih stroškov. Ta akcija naj bo tudi nov primer solidarnostne samopomoči, ki se je že tolikokrat pokazala in tudi rodila trajne sadove.

Tudi tokrat objavljamo imena darovalcev in se vsem, imenovanim in tudi neimenovanim, iskreno zahvaljujemo za izkazano pomoč. Obenem pa jih stavimo za zgled vsem drugim, da prav tako po svojih možnostih podprejo naše skupno prizadevanje.

Slovensko šolsko društvo

Za gradnjo doma so prispevali: dr. Samonig Toni, Škofiče, 1.000 šil.; neimenovan gojenec, Velikovec, 340 šil.; Zveza slovenskih žena, namesto venca za Strauss Francisko, 500 šil.; neimenovani gojenec, Pliberk, 500 šil.; neimenovani gojenec, Št. Vid, 500 šil.; neimenovani strokovnjak-umetnik 200 šil.; Brucknig Elli, Obirsko, 50 šil.; neimenovani gojenec, Wolfsberg, 300 šil.; neimenovani gojenec, Celovec, 100 šil.; neimenovano podjetje, Vrba, 550 šil.; neimenovana družina, 100 šil.; neimenovani gojenec, Bistrica v Rožu, 300 šil.; neimenovano podjetje, Beljak, 500 šil.; Gregor Kristof, 1.000 šil.; Lubo Urbajs, 200 šil.

V naturalijah so darovali: dipl. inž. Koncilia Franc, Šentvid v Podjuni; Pitschek Ernst, Škofiče; Marija in Miha Kap, Žamanje; Traun Maria, Pliberk.

Uspešni koroški alpinisti

V zadnjih dneh minulega meseca so mladi koroški elitni alpinisti izvedli dva fantastična gorska podviga — preplezali so severno steno Matterhorna in s smučmi prehodili oziroma prevozili Karavanke od Korenskega sedla do Košutnikovega turna.

Skozi severno steno Matterhorna sta preplezala in jo premagala Klaus Wutte iz Šmarjete in Gerald Sagmeister iz Borovelj. Oba sta člana planinske organizacije „Naturfreunde“. Ze poleti je plezanje v tej steni tvegano, pozimi pa je to še mnogo težavnejše, posebno še zaradi tega, ker je bilo tokrat pri njunem vzponu slabo vreme s temperaturami do —25 stopinj. Na višini 4000 metrov sta morala sede bivakirati. Vsekakor je bil to izreden uspeh obeh srčnih Korošcev, ki nista klonila, čeprav so istega dne vstopili v steno češki in nemški alpinisti, ki pa so zaradi slabega vremena pozneje odstopili od ture.

Geraldov brat Peter Sagmeister (21) in Peter Bierbaumer (20) pa sta, kot že omenjeno, prečila po dolgem Karavanke od Korenskega sedla do Košutnikovega turna. Za to smer sta rabila šest dni. Na vrhovih Karavank je bilo nad en meter snega. To je bilo prvo prečenje Karavank s smučmi. Mladim alpinistom iskreno čestitamo.

IVAN TAVČAR

11

4000

ČASU PRIMERNA POVEST IZ PRIHODNJIH DOB
(Po vzorih dr. Ničmaha napisal dr. Nevésekdo)

„Kdo je bila?“ vzdihnil sem k Azraelu, da bi mi razkril temo, ali angel Gospodov ni hotel uslišati vzdihanja mojega.

Vrnil sem se v zapor. Potrte so bile moči mojega duha, in čutil sem prvo nesrečo. Leno je lezel čas, in kaplje, od stropa padajoče, in živali, po blatnih tleh švigajoče, vzbujale so še večjo žalost v osamelu duši moji. Pol dneva je minilo, ko je šele zarožljaj ključ v vratih. Vstopil je strežnik z rumeno paličico in mi naznanil, da me kliče predse pater polkovnik.

Stopivši v vežico, čul sem polkovnika, ko je ravno izpregovoril patru majorju: „Imeti mora veljavnega zagovornika. Ravno kar sem dobil dekret, da se mu izpit odpušča in da se mu brez ovire dovoljuje stopiti v mesto. Kaj praviš ti, amice?“

„Kaj naj rečem?“ zagodrnja pater major. „Bolje bi bilo, da so ga sežgali ali živega zakopali v zemljo! Po takih tujcih prihaja pohujšanje v mesto, prej ali pozneje! Poslušaj me, pater polkovnik, prej ali pozneje!“

„Dobro govoriš, amice! Saj vedno pravim, da je nadškof Martinus prenehak; hodi le po srednji poti, in ta je dandanes najslabša. Ko bi še živel Jakobus LVII., bil bi drugače podkuril temu tujcu! Drugače, mi Hercle!“

„Sedaj se mu vrne tudi konj s prtljago,“ zastoče pater major. „In meni bi bil to tako pripraven konjiček!“

„Ne morem ti pomagati, amice!“ odgovori pater polkovnik, „evo ti dekreta; le-ta ti jemlje vsako nadejo!“

Poklical je stražnika v sobo in mu izročil dekret, s katerim me je nadškof Martinus spričo pastirske svoje oblasti oprostil stopiti pred sveto komisijo za izpraševanje tujcev in mi dodelil milost, da sem smel iti brez ovire v njega stolno mesto. Strežnik me je vodil nato po različnih temnih hodnikih, dokler nisva dospela do visokega portala, skozi katerega mi je vabno zasijal krasni jesenski dan.

„Semkaj te moram postaviti po ukazu patra polkovnika,“ izpregovori rumeni stražnik; „za to pot znaša pristojbina pet lir. Plačaj!“

Plačam mu in ga odpravim. Stopim na sonce. Bil sem na majhnem trgu tik mestnega ozidja. Pred mano na levo in desno stran so se razprostirale mestne hiše in brezštevne cerkve in stolpi. Ozke ulice so se pričenjale kakih dvajset korakov od mene in držale v središču mesta. Hiše so bile zidane v štiri in še celo v pet nadstropij; od vrha do vrha so kazale stene samo svete podobe, svetnik je bil videti vstric svetnika, vse v kričecih barvah in izdelano po slabih umetnikih. Ko zamišljen ogledujem te umotvore, vzbudi me konjsko kopito, katero močno udari ob tla. Obrnivši se, zapazim ob strani svojega konjička s prtljago. Povodec pa mu je držal stari moj znanec, profesor z vseučilišča Svetega Simplicija.

„Čakam te že dolgo uro,“ ogovori me ponižno, „žival je nestrpljiva in vročerkna; neprestano bije s kopiti ob zemljo!“

„Ali ne poučuješ na vseučilišču?“ vprašam osupel.

„Dali so mi dopust. Oznaniło se je po mestu, da si

išče tujec strežnika. Takoj sem hitel v škofijo in se ponudil za ta posel. Ponudili so se še drugi, končno pa so vendar meni podelili službo pri tebi, sosebo zato, ker sva že stara znanca. Službo imam, in naš rector magnificus se kar peni od jeze.“

„Kako to?“

„Ker bi bil sam rad dobil strežniško to službo.“

„Pojdiva v mesto!“ izpregovorim nato. „Prav rad te sprejem v službo. Kam naj kreneva najprej?“

„Najprej morava k slavni policiji!“

„Kaj vruga,“ začudim se, „policijo imate tudi?“

„Gotovo! Stari in slavni pisatelji so v imenitnih svojih delih dokazali, da je več tisoč let stara ta institucija in da so mogle brez nje prebivati samo barbarske države. Naša policija pa je tudi izvrstno urejena, in ko je papeževo brodvje leta 1989 zasedlo države na južnoafriškem nosu, uvedla se je ondi policija po našem vzoru.“

„Čudno! Čudno!“

„Prepričal se bodeš sam o vsem! Odriniva sedaj, in ako želiš kaj pouka, bodi ti moja učenost verna in poslušna strežnica!“

„Hvala ti iskrena! Spominjati se hočem prijaznosti tvoje!“

Napotiva se v omenjene ozke ulice. Pozornost so mi vzbujale podobe po zidovih. Kakor smo nekaj slikali svetega Florijana z golido pod ostrejša, tako se je kazal malone nad vsakimi vrati droben svetniček, držeč na vrvi majhnega psa.

„Kdo je sveti mož s psičkom?“ vprašam svojega strežnika.

„Svetnik še ni,“ odgovori mi, „vendar menim, da bode skoro. Blažencem ga je uvrstil že nadškof Jacobus LVII.“

„Kako je ime blaženemu možu?“

„Blaženi Anton od Kala je to; v tej provinciji ga pri-

Kaj moramo vedeti o zvišanem krvnem pritisku

Kdo si ga mora redno meriti?

Večinoma se pokaže pri ljudeh med 30. in 45. letom. Kdor je čez štirideset, naj gre vsako leto na pregled. Koristno je, če zdravnik zmeri krvni pritisk tudi zelo mladim ljudem, že od zgodnjega otroštva na vsakih nekaj let. To je potrebno zlasti v družinah, kjer je ta bolezen doma. Če zaradi zvišanega pritiska trpi mati, oče ali brat ali sestra, je nevarnost dvakratna.

Kaj je visoko?

Pri zdravih ljudeh pritisk ob naporu naraste, med počitkom za upade. Pri mladih, ki še niso stari 18 let, je pritisk med 90/70 in 120/80. Kadar je človek starejši od 18 let, je pri pritisku nad 140/90 dovzetnost za bolezen srca in ožilja že občutno večja. Če se pritisk ohranja nad to mejo, mora nad njim nujno bedeti zdravnik.

Kako nastane zvišan krvni pritisk?

Več kakor 90 odstotkov bolnikov ima — kakor pravijo zdravniki — esencialno hipertenzijo, se pravi brez dognanega vzroka povišan krvni pritisk. Sokrivec je pogosto tudi preslana hrana.

Znana pa je cela vrsta dejavnikov, ki bolezen še poslabšajo. Eden med njimi je čezmerna teža — če je človek pretežak, s tem še bolj obremenjuje srce in ožilje, kot ga že tako obremenjuje povišan krvni pritisk. Nadaljnja nevarnost je kajenje, ki kvari ožilje, pospešuje poapnenje sten v arterijah in terja od preobremenjenega srca še več navora.

Drobni nasveti

- Skroblijeno perilo namočimo vedno v mlačni vodi, da se škrob razpusti.
- Zlikane gube bodo obstojnejše, če na narobni strani blaga navlažimo s škrobom.
- Priporočljivo je, da namizno in posteljno perilo zložimo včasih drugače, če smo ga doslej zlagali vedno po dolgem, ga včasih zložimo počez. Na vedno istem mestu preganjeno perilo se v gubah najprej izrabi.

Kako lahko pomaga ustrezno zdravljenje?

Zdravila, ki jih dobi bolnik s povišanim pritiskom, učinkujejo tako, da ta pritisk nižajo. Diuretiki odpravljajo iz telesa odvečno sol in tekočino. Sredstva, ki naj nižajo pritisk, širijo stene drobnih arterij, ki so pri tej bolezni zožene, in dajejo obtoku pretiran upor, ki ga srce samodejno premaga s — povišanim pritiskom v arterijah.

Spet druga zdravila blokirajo živčne dražljaje, ki povzročajo zoženje krvnih žil, in blažijo učinke adrenalina, hormona, ki kroži po telesu in na splošno viša pritisk.

Kdor bo pomislil na vse to in si vtisnil v možgane, da zdravila le sproti izravnavajo neželbe posledice zaradi pokvarjenega mehanizma, ki naj bi zagotavljal pravi pritisk krvi v žilah, bo uvidel, zakaj je to bolezen mogoče obvladovati samo pri tistih bolnikih, ki zdravila jemljejo natanko po zdravnikovih predpisih.

O spomladanski utrujenosti

Mnogi ljudje se pritožujejo čez spomladansko utrujenost: Glavobol, slabo počutje, delo ne gre spod rok, kot bi moralo iti. Utrujenost, bolezen ali zgolj lenoba? Za večino ljudi velja, da jih je zgrabila spomladanska utrujenost, ki jo spremljata tudi večja občutljivost za vremenske spremembe, manjša odpornost telesa proti obolenjem in okrnjena delovna sposobnost. K hujšim posledicam spomladanske utrujenosti je treba prišteti še slabše duševno počutje, zadirčnost, prepirljivost in slabo voljo nasploh.

Kot rečeno, spomladansko utrujenost spremlja tudi slaba volja, zato mnogi menijo, da gre le za običajno lenobo. K takim trditvam so nagnjeni predvsem bol vitalni ljudje, ki sami takih tegob ne preživljajo. Vendar medicinska veda že dolgo proučuje spomladansko utrujenost, saj je precej neposredno kriva, da se spomladi zmanjša storilnost v proizvodnji, da se poveča število prometnih nesreč, povrhu vsega v tem času mnogo več ljudi dobi nahod ali gripo.

Res pa je, da je spomladansko utrujenost težko znanstveno ugotoviti, saj jo je treba proučevati za vsakega človeka posebej vsaj dva meseca v letu, in to nekaj let zapovrstjo. Proučevanje je tako bolj usmerjeno v raziskovanje dejavnikov, ki povzročajo to utrujenost, in njenih najbolj značilnih znakov. Predvsem pa raziskovalci proučujejo ta pojav širše, po skupinah ljudi: kako vpliva pomlad na prebivalce mest, na delavce v pisarnah in tovarnah, na moške in ženske, na starejše in mlajše.

Ob vsem tem se verjetno nikomur ne bo zdelo čudno, da „zdravila“ proti tej tegobi niso nič bolj učinkovita kot proti najbolj običajnemu nahodu. In kaj sploh pomaga proti tej nadlogi? Tisto, kar nasploh pripomore k bolj zdravemu življenju: veliko gibanja na svežem zraku, hrana, bogata z rudninskimi snovmi in vitamini, nižja temperatura v stanovanju (predvsem v spalnici), bolj spomladansko oblačenje, kadar so temperature že nad nič stopinj. Pomembno prilagajanje višjim temperaturam, ker drugače po nepotrebnem obremenjujemo srce, ožilje in celotno presnovo.

Z nižjimi temperaturami v stanovanjih zadnja leta zaradi pomanjkanja in podražitev kuriva ni težav, čeprav ravno februarja in marca, ko spomladanska utrujenost najbolj razsaja, marsikdo ogreva prostore bolj, kot jih je v trdi zimi. Nekaj zaloge, lažje kurjenje in manjša poraba kuriva včasih zapeljejo koga, da si pošteno pregreje stanovanje. Udobje pretoplega stanovanja pa se prej ko slej konča s slabšim spanjem, kar je sicer ena od posledic pomladanske utrujenosti, lahko pa tudi vzrok. Zato temperatura v spalnici ne bi smela biti višja od 18 stopinj Celzija, spanca pa naj bi bilo vsaj 7 do 8 ur.

Vitaminsko in mineralno siromaštvo hrane je eden od vzrokov spomladanske utrujenosti. Vendar to ni razlog, da si ne bi mogli vitaminsko obogatiti prehrane, saj je dovolj vitaminov tudi v pesi, zelju, da o regatu, ki bo najbrž kmalu pognal, niti ne govorimo. Ne le zaradi vitaminov, omenjena živila so pomembna tudi kot prehod s težje zimske hrane na lažjo spomladansko v kateri bo več zelenjave, kar pa prebavila marsikaterega človeka le težko prenesejo, predvsem zato, ker nagel prehod na večje količine zelenjave vrže prebavo iz tira. Zato lepo počasi — poleg zdravstvene koristi bo to prijetno tudi za jezik in nebo, saj naša domača kuhinja ponuja celo zakladnico okusnih jedi.

Gibanja na svežem zraku sploh ni treba posebej priporočati, saj bi moral biti sestavni del zdravega življenja vseh, ki živijo v mestih in delajo v tovarni ali pisarni. Toda manj zagrizene rekreativce premoti presledek med zimskimi in letnimi športi in si prav ta čas privoščijo mrtvo sezono, kar je zelo napak. Še ne čisto toplo vreme lahko skupaj z gibanjem na svežem zraku ogromno pripomore k temu, da se telesna presnova lažje prilagaja temperaturnim spremembam, hkrati pa se organizem utrjuje.

POSKUSITE

ŠPAGETI S SLANINO

Za štiri osebe potrebujemo: 500 g špagetov, 1 žlico olja, sol, 250 g prekajene slanine, 10 g masla, 100 g parmezana, poper, muškati orešek, 6 jajc, 2 do 3 žlice sladke smetane.

Špagete kuhamo v osoljeni vodi, ki smo ji dodali žlico olja. Ko so mehki, jih odcedimo. Slanino narežemo na kocke, popečemo jo na maslu, da je hrustljava. Nastrgamo parmezana, in ga zmešamo s smetano, jajci, poprom in nastrganim muškatnim oreškom. Ocejene, kuhane špagete zmešamo najprej s popečeno slanino in maslom, nato pa še s smetanovim omako. Premešamo vendar ne segrejemo več, ker se omaka sicer sesiri. Potresemo z grobo mleto poprom in ponudimo.

POLENTA Z GOBAMI

Za štiri osebe potrebujemo 30 dag koruznega zdroba, 1,25 litra kropa, 3/4 litra gob (svežih) ali 1/4 litra suhih gob, 3 dag masti, eno čebulo, dva stroka česna, 2 dl mleka, sol, zelen peteršilj.

Koruzni zdrob stresemo v slan krop in ga nehalno mešamo, da je polenta gladka in se ne prsmodi. Kuhamo jo pol ure. Kuhano polento stlačimo v mokro skledo, da dobi lepšo obliko. Nato jo zvrnemo na večji krožnik in jo polijemo z gobovo omako. Gobovo omako napravimo takole: očističene in oprane gobe (suhe moramo prej namočiti) tanko narežemo. Na masti zarumenimo sesekljano čebulo, gobe in strt česen. Prilijemo malo mleka in dušimo. Mehke gobe osolimo, jim dodamo sesekljan zelen peteršilj in preostalo mleko.

Zgodnje vrtnine

Nekatere zelenjadnice pustimo na zelenjadnem vrtu tudi pozimi. Sredi septembra posejani motovilec in špinačo koristimo v januarju in februarju, ko je pomanjkanje druge sveže zelenjave.

Gojenje motovilca je podobno gojenju špinače. To je nezahtevna rastlina, ki jo lahko gojimo tudi v bolj plitvih in revnejših tleh. Špinačo in motovilec navadno sejemo v jesenskih in v prvih pomladnih mesecih, ko je praviloma tudi več vlage v tleh in v ozračju.

Špinačo lahko gojimo po vsaki predkulturi. S pridom lahko gojimo špinačo tudi na njivah kot strniščno kulturo, ko spravimo žito. Sejemo jo lahko s sejalnimi stroji v redkejše, okoli 20 cm široke vrste, da je ni treba redčiti.

Iz najbolj zgodnjih setev spravljamo špinačo že jeseni. Slabše rastlinice pustimo prek zime na rastlišču, kjer prezimijo in se spomladi hitro razvijejo. Špinačo, ki jo sejemo v drugi polovici avgusta, spravljamo lahko že v decembru in januarju. Najpozneje spravljamo špinačo iz pomladanske setve, ki pa daje manjši pridelek. Zato dajemo prednost jesenski setvi.

Špinačo sejemo lahko: meseca aprila in jo spravljamo konec maja; jesenska setev je od srede avgusta, spravljamo jo do srede oktobra; ozimno setev pa opravimo v začetku septembra in je godna v marcu.

KAJ VEMO O MOTOVILCI

Motovilec je edina solatnica pri nas, ki jo lahko vso zimo postopoma spravljamo, ker

je zelo odporen in prenese mraz tudi pod —15 stopinj Celzija. Gojimo ga lahko na vsakem vrtu. Največji donos daje na tleh, ki so bogata s humusom. Tla morajo imeti dovolj vlage, zlasti v času po setvi, da se listne rožice dobro razvijajo. Motovilu ugaja hladnejše podnebje, zato zelo dobro uspeva v višjih legah. Teže pa ga je gojiti v suhih in toplih področjih, vendar tudi tu vzgojimo kakovostno zelenjavo, če ga veliko zalivamo.

Glede prehrane nima nobenih posebnih zahtev, je skromna rastlina, ki jo uvrščamo kot predkulturo, ali pa ga sejemo za glavno kulturo.

Če pa motovilu gnojimo, izkoristi le majhen del hranil, večina jih ostane v tleh za nadaljnjo vrtnino. Seme v eni vrečki motovilca, ki ga kupimo v semenarni, zadostuje za 1 kvadratni meter površine in pridelamo 50 do 70 dag zelenjave.

Motovilec pripravimo tako kot glavno solato. Operemo ga najprej v zmerno mlačni vodi (da nas ne zebe v roke), potem odstranimo posušene ali počrnele lističe, odrežemo pecelj listne rožice, da lističi razpadejo. Tako pripravljene lističe operemo najbolje v redkem cedilu pod vodovodno pipo, da odstranimo ostanke prsti. Na slabo očiščeni zelenjavi ostanejo jajčeca zajedalcev ali bolezenskih klic.

Očiščeni motovilec nato okisamo, kis pa naj bo nekoliko močnejši kot za glavno solato in dodamo še olje. Priprava večje količine motovilca za tri osebe vzame okoli 15 minut časa, pozneje, ko so lističi večji, pa okoli 7 minut.

števamo cerkvenim učenikom, ker je spisal obilo svetih in učenih knjig.

„Čemu vodi s sabo psička?“

„Tako ti razjasnim! Ko je živel omenjeni sveti mož, napadali so ga brezverci od severa do juga in zasmehovali so njega in svetost njegovo. Gori v mestu na severu mu je živel najhujši nasprotnik — svete knjige nam gotovo dokazujejo, da ga je obsedel satan že pri rojstvu — in s pomočjo tega satana je spisal mnogo hudobnih knjig ter tako sejal ljuljko med pšenico, katera se je usipala iz rok blaženega Antona od Kala na njivo Gospodovo. Boj je bil resnice z lažjo. Že je omagovala resnica, ki se kaže v ponižni nagoti svojih, in že je zmagovala laž, ki se kaže v bleščečem, pregrešenem lišpu. Blaženi Anton se postavi nato petnajst dni, šestnajsti dan pa gre na Sveto Goro, dvigne roke proti severnemu mestu in prosi prekletstva z neba na sovražnika svojega. In glej, zgodi se čudo! Prvo čudo blaženega Antona od Kala! Ponižan je bil satan, in njegov služabnik v severnem mestu je izgubil v tisti uri, ko je sveti mož na Sveti gori dvigal koščene roke proti oblaku, dar jezika, in namesto tega daru mu je ostalo edino lajanje, kakor ga čujemo pri svojih psih.“

„Ali je to čudo blaženega Antona od Kala dokazano?“

„Nedvojbeno!“

Hm! Dobro torej! Zato ima psička pri sebi?“

„Prav zato. Imeniten pomočnik je pri pasjih boleznih, kar je sosebno v našem mestu velikega pomena, ker je toliko psov. Glej, tukaj je policijsko poslopje!“

Obstala sva pred prostornim zidovjem, v katerem je tiste dni gospodovala policija ljubljanska.

„Najprej se nama je oglasiti pri patru gvardijanu, da nama da svoj vizum.“

„Pri patru gvardijanu?“ začudim se.

„Da, pri patru gvardijanu. Naša policija je izročena že

tristo let očetom kapucinom, ki izvršujejo svoj posel na veliko zadovoljstvo premilostivega nadškofa!“

„Kako je to mogoče?“

„Prav lahko! S takšno policijo je pomagano državi in pomagano tudi redovnikom kapucinom. Kdor zagazi slavni policiji v pravično pest, plačati mora določeno pristojbino, ako je količkan denaren. Po tej poti ima država brezplačno policijo — pomisli, koliko denarja se je potrosilo prej v surovih časih! — očetje kapucini, ki zidajo sedaj že deseto cerkev, pa imajo redne in stalne letne dohodke.“

„Za Boga, morda naredba! Razjasni mi še, s kakšnimi posli se sosebno bavi vaša policija?“

„Različni so ti posli in težavni. Največ opravka dajo grešniki, ki so se pri izpovedi očistili grehov svojih.“

„Tega ne umejem. Kaj je slavni policiji do izpovedanih grešnikov?“

„Pozna se ti, da nisi čital knjig blaženega Antona od Kala! Večna previdnost ti je zaklenila ta vir modrosti, in sedaj begaš v temi. Poslušaj! Do tistih dob, ko je zavladal nadškof Jacobus LVII., bila je izpoved strogo cerkvena ustanova. Izpovednik je odpuščal grehe in pokoro je nakladal grešnikom. Ali se je pa naložena pokora opravljal ali ne, kdo ve! Kaj pa piše blaženi Antonius? Država nima vso moč v rokah, in nje dolžnost je, s to močjo zabraniti, da se ne dela greh in da grešnika dohiti tudi upravičena kazen. To je načelo blaženega Antona od Kala. In ali morda ni utemeljeno v prirodi in božjih zakonih?“

„Utemeljeno je! Toda kako se uporablja v vsakdanjem življenju?“

„Precej ko je nastopil nadškof Jacobus LVII. slavno svojo vladno, združil je z izpovednico železno pest posvetne vladne moči. Kdor se izpove grehov, njemu se naloži breme cerkvene pokore, ali naloži se mu tudi breme po-

svetne pokore. In to breme je težje od prvega!“

„Kakšno je?“

„Zdajci ti povem. Kdor je izpovedan, temu izroči izpovednik bel listič, kjer je zapisano število palic, katere mu našteje posvetno oblastvo v pokoro izpovedanih grehov!“

„Število palic! Je li prav čulo moje uho?“

„Resnično, število palic! Kaj bi bila naša država brez palice! Blagoslovno to orodje je steber, da, glavni steber javnega življenja našemu.“

„Razloži mi še, kako nadzira posvetno oblastvo, da se vsakomur odšteje prisojeno število, kakor določa izpovedni listič?“

„V ta namen se je pomnožilo število fratrov-redarjev. Vsaka izpovednica ima posebnega nadzornika-redarja. Kadar pa se je vsa tolpa izpovedala, odvede jo frater v to poslopje, da se brez odloga opravi posvetna pokora.“

„Moj Bog, holiko li imate redarjev?“

„Nekaj nad dva tisoč.“

„In koliko je takih, ki dele palice, ki tepo?“

„Ha! Ti še ne poznaš izobraženosti stoletja našega! Toda pojdiva na policijsko dvorišče; ako se ne motim, tu stroji delujejo prav sedaj.“

„Stroji?“

„Da, stroji! Pojdi in čudi se napredku naših razsvetljenih dob. Seveda naju puste samo na moški oddelek, ali baš ondi so največji in najlepši stroji!“

Konja priveže k zidu. Potem stopiva v vežo. Tukaj se je že slišalo šumenje, kakor bi bučala sapa okrog gorskih vrhov. Vmes je pokalo prav takisto, kakor bi se na veliki petek počasi gonila ropotulja v visokem cerkvenem zvoniku. Stopivšemu iz veže, razgrnilo se mi je prostorno dvorišče. Kakšno živahno gibanje in življenje se je gnetlo tu!

(Dalje v prihodnji številki)

DR. HANNS HAAS:

Koroški Slovenci in socialni demokrati v obdobju od 1918 do 1934

Moja naloga je raziskati odnos socialdemokratske stranke do koroških Slovencev v demokratični fazi prve avstrijske republike od njene ustanovitve do stanovske države. Socialdemokratska stranka je bila v tem obdobju najmočnejša stranka v deželi Koroški. Pri volitvah leta 1919 je dobila 49 % vseh oddanih glasov, 1921 je kot stranka z največ glasovi stavila deželnega glavarja. Samo z velikim naporom je 1923 združenemu bloku vseh meščanskih strank uspelo ponovno dobiti vodstvo dežele v svoje roke, vendar je ostal vpliv socialdemokratov na deželno politiko še naprej pomemben. Na Koroškem so v vseavstrijskem okviru poleg Dunaja in Gradišanske socialni demokrati dobili največ glasov. Socialni demokrati so bili na slovenskem oziroma jezikovno mešanem ozemlju vedno posebno trdno zasedeni. Leta 1921 je stranka dobila rezultat zase na južnem Koroškem tolmačila s tem, da je prodrla pri „slovenskih mladih kmetih, bajtarjih in delavcih“, ki so po njenem mnenju tako ali tako spadali k „interesni in kulturni skupnosti avstrijske socialne demokracije.“

V nadaljevanju bom raziskal, kakšne politične sklepe je potegnila koroška socialna demokracija iz tega zaupanja slovenskih volilcev, ali se je čutila poklicano, da pomaga krepiti nacionalno identiteto Slovencev, ali pa je zanemarjala njihove nacionalne interese. Samo naštevam, kaj je socialdemokratska stranka v nacionalnopolitičnem smislu storila oziroma zanemarila, seveda le slabo razjasni njene dejanske motive, zato bom svojo analizo socialdemokratske politike do Slovencev podal v okviru zgodovine političnih in družbenih sporov v dvajsetih letih.

Na nacionalnopolitične razprtje v prid republik si trajno vplivali boj za koroško mejo iz let 1918–1919 in plebiscit leta 1920, zato se mi zdi potrebnih nekaj besed o socialdemokratski politiki v obeh po-vojnih letih. Že tedaj, po zlomu habsburškega vojnega absolutizma, je bila socialna demokracija vodilna politična sila v deželi. Ni pa ji uspelo, da bi s slovenskim delavskim gibanjem v novonastali Jugoslaviji, ki je bilo seveda prav slabotno, sporazumno uredila obmej- na vprašanja. Na obeh straneh Karavank so mejno politiko obvlado- vale meščanske nacionalistične sile in socialna demokracija se je tej politiki popolnoma podredila. Nje- na neodločnost, kar se tiče vpra- šanj koroške južne meje, je dober dokaz za to. Tako je koroška so- cialna demokracija ob prelomu 1918–19 popolnoma priznavala ju- goslovansko zahtevo po nesporno slovenskem delu južne Koroške. Tedaj je odklanjala ponovno vo- jaško osvojitve južne Koroške, ko- pa je bil v prvi fazi boj za Rož, roško mejo ponovno osvojen Rož, je spremenila svoje stališče o mej- nem vprašanju in od tedaj tudi ona zastopala stališče o nedeljivosti Koroške.

Socialni demokrati so s tem re- vidirali svoje načelno stališče, da se zahteva samo ozemlje, ki je ne- sporno večinoma nemško govore- če, in hoteli, da se pravica do sa- moodločbe uporabi tudi na pretež- no slovenskem področju, katerega prebivalstvo da je treba vprašati, kateri državi želi pripadati.

Tako gledano je bilo samo do- sledno, če so postavili v središče svoje plebiscitne propagande ne nacionalno, pač pa socialnopoliti- čno vprašanje. „Plebiscit ocenjujejo manj z nacionalnega kot s politič- nega, socialnega in kulturnega, go- spodarskega in strateškega stali- šča,“ je pisal strankin vodja Grö- ger 5. septembra 1920. S tem so predstavljali politično samoodločbo

kot alternativo k nacionalni, kar je vsekakor problematična strategija v času, ko je šlo za določitev me- ja nacionalnih držav, ki so jih ute- meljevali z narodnostnim načelom.

Socialna demokracija je razpo- glasovanja za Avstrijo: predvsem bi pripravili koroške Slovence do glasovanja za Avstrijo: predvsem napredna socialna zakonodaja Av- strije, odprava vojaške obveznosti in čisto splošno demokratična struktura republike Avstrije v na- sprotnju z meščansko monarhistično Jugoslavijo. Tem argumentom so se pridružili gospodarski premisle- ki, odvisnost slovenskih kmetov od avstrijskega trga in od nekdanj tesni stiki agrarne južne Koroške s ko- roškimi obrtniki in urbanimi sre- dišči. Brez dvoma so bili vsi ti po-

V zadnjih treh številkah smo objavili predavanje, ki ga je na zadnjih Koroških kulturnih dneh v Celovcu imel dr. Jan-ko Pleterski, profesor na uni- verzni Edvarda Kardelja v Ljubljani, ki je orisal odnos koroških socialnih demo- kratov do koroških Slovencev v času habsburške monarhije.

Danes pričenjamo z objavo referata dr. Hannsa Haasa, docenta na salzburški uni- verzni, ki je na Koroških kul- turnih dneh v ciklusu pred- vanj o delavskem gibanju in koroških Slovencih obdelal obdobje od 1918 do 1934, ta- koimenovane demokratične faze prve avstrijske repub- like od njene ustanovitve pa do stanovske države.

Uredništvo

lični in gospodarski argumenti ve- likega pomena za rezultat plebisci- ta in na plebiscitu ne bi mogli zmaga- ti brez pomoči „rdečih“, ki so bili na plebiscitnem področju naj- močnejša stranka.

Socialdemokratska plebiscitna propaganda se seveda ni zadovolji- la z gospodarskimi in socialnopolitičnimi argumenti. Tako v nekem članku v „Arbeiter Zeitung“ tik pred plebiscitom piše, da v coni A sicer res živijo pretežno Slovenci, vendar se koroški Slovenci čutijo bolj Korošci kot Slovenci, da ni- mata njihov jezik in kultura nič skupnega z jezikom in kulturo osta- lih Slovencev, razen tega pa večina obvlada nemški jezik. V tem doka- zovanju koroške Slovence zaradi njihove slabo razvite etnične sku- pinske zavesti in vključenosti v nemško visoko kulturo pisec zahte- va za Avstrijo, kar je eksplicitno priznavanje k nacionalnopolitične- mu izidu desetletja trajajočega po- nememčevanja narodne skupine. Na te tradicije so očitno hoteli nave- zati koroški socialni demokrati. Pod vso „politično, socialno in kultur- no“ argumentacijo se je skrivala nacionalna, češ da koroški Sloven- ci kot narodna skupina tako nima- jo ne lastnega profila ne bodočno- sti. Zato je bila plebiscitna propa- ganda koroške socialne demokra- cije v resnici na vsak način nacio- nalna in sicer ravno v tej značilni razčlenitvi problema z dveh strani, ko se na eni strani taji relevantna nacionalnega problema, po drugi strani pa velja etnično pomemče- nje Slovencev kot samoumevno. Napredek in nemštvo sta v tej so- cialdemokratski ideologiji smiselno med seboj povezana.

Za odnos koroške socialne de- mokracije do slovenskega prebiva- lstva je značilno, da v času obramb- nih bojev in plebiscita ni pripravila nobenega programa za rešitev na- cionalnega vprašanja. Omejila se je samo na neobvezno obljubo, da

je njena politična moč „najboljše jamstvo za manjšinsko zaščito ko- roških Slovencev“, ne da bi formu- lirala, v čem naj bi ta bila. To po- manjkanje koncepta je bilo še pre- dobro razumljivo, če pomislimo, da je stranka tako ali tako smatrala pomemčenje Slovencev po naravni poti za nezadržno. Popolno prezrtje nacionalnega problema je seveda pripeljalo do tega, da so bile dru- ge stranke, in sicer koroški nem- ški nacionalci v najrazličnejših fra- cijah, podprte v svojem protisloven- skem zadržanju. Politika germani- zacije v naslednjih letih je nena- zadnje rezultat pomanjkanja kon- cepta socialne demokracije v slo- venskem vprašanju. Seveda pa to dolgoročno ni oviralo samo eman- cipacije koroških Slovencev, am- pak je slabilo tudi socialdemokrat- sko stranko.

Te povezave med protislovensko politiko in sovraštvom do demo- kracije so prvič postale opazne le- ta 1919, ko so nemškonacionalne sile izbrale svoje začetne uspehe v mejnih bojih za spodkopavanje demokratične strukture dežele. Da bi videli vso razsežnost te reakcio- narne politike, moramo imeti pred očmi napredni značaj nove Avstri- je; med avstrijsko revolucijo so bila bistvena področja države in družbe prežeta z demokratičnim duhom. Tako je bila vojaška sila republike, tako imenovani Volkswehr, organi- zirana na prostovoljni podlagi in brez tradicionalne vojaške hierar- hije in poveljevanja. Obmejni boji pa so Volkswehr odtujili od njego- vih revolucionarnih ciljev, prispe- vati „k obrambi nove svobode“. V temeljih so spremenili njegovo strukturo in po bojih je svet voja- kov kot organ soodločanja vojakov popolnoma izgubil pomen.

Vendar pa je Volkswehr še vedno prepojen s socialdemokratskimi elementi, ki bi se v primeru potre- be postavili po robu uporabi repu- blikanske vojske proti temeljnim demokratičnim pravicam in proti delavskemu gibanju. Zato je konč- no kot orodje reakcije neuporaben. In čeprav je bil Volkswehr najpo- memnejši vojaški faktor v obmej- nih bojih, je vojaški establishment tajil njegov uspešni nastop. Torej so poraz v obrambnem boju nap- til demokratični sestavi Volks- wehra in „nevzdržnim političnim razmeram v Nemški Avstriji“.

Sile preteklosti so se okrepile. Mejni boji so služili izgradnji me- ščanske vojaške sile. Tako so od decembra 1918 ustanavljali tako imenovani Heimwehr (domobran- ce), ki je kljub socialdemokratskim protestom proti temu „orodju poli- tičnega, monarhističnega stranke“ dobil uradno podporo. V nadaljevanju tega zgodnjega domobranskega gi- banja je bil konec 1920 ustanovljen Kärntner Heimatschutzverband. Svojo dejavnost je začel z napadi na slovenske poslance in kulturne ustanove, sledeč svoji izjavi, da „se zavzema za nedeljeno Koroško in za ohranitev zakonitosti in reda tu- di tedaj, ko se za to poklicane oblasti izkažejo prešibke.“

Meščanske stranke so imele tesne stike s Heimatschutzverban- dom. Kot meščanska „surova sila“ je zbiral meščanske stranke proti socialnim demokratom. Na njego- vo pobudo je leta 1923 nastala enotna lista iz Velikonemcev, Land- bunda, krščanskih socialcev in na- cionalnih socialistov. Heimatschutz- verband se je formal v boju proti Slovincem; njegov pravi namen pa je bil boj proti socialnim demokra- tom. Zato pa je bil potreben popra- vek zgodovine, ker Heimatschutz- verband ni mogel priznati, da je ko- roška socialna demokracija v mej- nih bojih po vojni vsekakor bila na nemški strani. Zato so socialne de- mokrate razglasili za brezdomovin- ske pajdaše. (Dalje prihodnjič)

RADIO — TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 28. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Ruščina — 10.00 Tehni- ke likovne umetnosti — 10.15 Glasbila — 10.30 A la carte — 11.15 Moja najljubša zgodba — 11.30 Avstrija II — 13.00 Ured- ništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Halo Spencer! — 17.55 Otrkom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Primer za dva — 21.20 Večer v modrem salonu — 22.10 Reklama in šport — 22.20 Nočni studio — 23.20 Poročila.

SOBOTA, 29. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Šport — 12.35 Uredništvo — vesoljalom za moške — 15.15 Trije Codonasi — 17.00 Jolly box — 17.30 Zgodbe o Ijulenju — 17.55 Otrkom za lahko noč — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Eden bo zmagal — 22.05 Šport — 22.30 Klimbim — 23.15 Poročila.

NEDELJA, 30. 1.: 11.00 Ura tiska — 12.00 Naša šola — 14.40 Tvoja, moja, naša — 16.30 Ena, dve ali tri — 17.15 „Otok s svet- linikom“ — 17.40 Helmi — 17.45 Klub senior-jev — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Žena v zlatem Cadillacu — 21.50 Šport — 22.10 Pesmi in teksti Kurta Tucholskega — 22.35 Poročila.

PONEDELJEK, 31. 1.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Prosim k mi- zi — 10.00 Šolska TV — 15.15 Trije Codo- nasi — 12.15 Čuda sveta — 12.45 Tudi go- bavec je naš brat — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spozna- vajo nevarnosti — preprečujemo nesreče — 17.30 Pet prijateljev — 17.55 Otrkom za lahko noč — 18.00 Fauna Canadensis — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.45 Nasveti in triki za uživalce — 21.50 Profesionalci — 22.40 Poročila.

TOREK, 1. 2.: 9.00 Poročila — 9.05 Za pred- šolske otroke — 9.30 Nove poti pri pouku jezikov — 10.00 Šolska TV — 10.30 Pripom- be o gamsih — 11.15 Antarktika — neob- ljuden svet — 11.30 Ponedeljski šport — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrkom za lahko noč — 18.00 Blazno drz- ne pustolovščine Dika Turpina — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Stalingrad — 40 let pozneje — 21.00 Zdravnik v Stalingradu — 22.45 Poročila.

SREDA, 2. 2.: 9.00 Poročila — 9.05 Oddaja z miško — 9.35 Francoščina — 10.05 Šolska TV — 20.15 Žena v zlatem Cadillacu — 12.10 Oče in sin — 12.15 Stalingrad — 40 let pozneje — 13.00 Uredništvo — 17.00 Čarov- niški grad — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrkom za lahko noč — 18.00 Policijska in- spekcija 1 — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Av- strije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Hočete z menoj plesati? — 21.40 Šport — 23.15 Poročila.

ČETRTEK, 3. 2.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Kot ti in jaz — 10.30 Hočete z me- noj plesati? — 11.55 Naš dan je njihova noč — 12.15 Klub seniorjev — 13.00 Ured- ništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Spoznavajmo nevarnosti — prepre- čujemo nesreče — 17.30 „V deželi velikanov“ — 17.55 Otrkom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Obsojenec oto- kov — 21.10 Prizma — 21.55 Umetnostno dr- sanje — evropsko prvenstvo — 23.25 Po- ročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 28. 1.: 17.30 Naša šola — 18.00 Galerija — 18.30 Brez nagobčnika — 19.15 Kdo nudi več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Alma mater v Ameriki — 21.20 Politika v petek — Deset pred deseto — 22.20 Vikingi — 0.10 Poročila.

SOBOTA, 29. 1.: 16.00 Politika v petek — 17.00 Draga družina — 17.45 Kdo me hoče? — 18.00 Dva krat sedem — 18.25 Šport — 19.00 Trailer — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Pri- mer za ljudskega odvlednika? — 20.15 Film o Johannu Rimplu — 22.05 Tanki mož, 2. pri- mer — 23.50 Sto mojstrov — 0.00 Poročila.

NEDELJA, 30. 1.: 9.25 Les Diablerets: sla- lom za ženske — Kranjska gora: slalom za moške — slalom za ženske — slalom za moške — 17.00 Lion Feuchtwanger — 17.45 Velikih deset — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Bratje Oppermann — 22.10 Sto mojstrov — 22.20 Uporniki iz Liang Shan po-a — 23.05 Mala nočna glasba — 0.00 Poročila.

PONEDELJEK, 31. 1.: 18.00 Perspektive — 18.30 Lou Grant — 19.15 Kdo nudi več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Otr- kom za lahko noč — 20.15 Bratje Oppermann — 22.20 Nasveti in triki za uživalce — 22.25 Poročila — 22.55 Vaja za orkester — 0.05 Poročila.

TOREK, 1. 2.: 17.45 Šolska TV — 18.00 Orientacija — 18.30 Lou Grant — 19.15 Kdo nudi več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 O- lutkah in ljudeh — 21.05 Dallas — 21.50 De- set pred deseto — 22.45 Klub 2 — Poročila.

SREDA, 2. 2.: 16.45 Iz parlamenta — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Lou Grant — 19.15 Kdo nudi več? — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kulturni žurnal v sredo — 21.05 Glasbena scena — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Federico Fellini — 23.20 Mahagonny — 23.50 Poročila.

ČETRTEK, 3. 2.: 16.30 Iz parlamenta — 17.45 Šolska TV — 18.00 Po Avstriji — 18.30 Lou Grant — 19.15 Kdo nudi več? — 19.30 Čas v

sliki — 21.05 Pisan glasbeni večer — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2 nato po- ročila.

ORF — KOROŠKI RADIO SLOVENSKE ODDAJE

PETEK, 28. 1.: 14.10 Koroški obzornik — Za konec tedna — Spominjamo se: 100-letnica M. Gasparija.

SOBOTA, 29. 1.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 30. 1.: 7.05 Duhovna misel — Naj- pesmica naša darila vam bo.

PONEDELJEK, 31. 1.: 14.10 Koroški obzornik — Oj, Triglav, kako si krasan... (ob 90- letnici ustanovitve slovenske planinske or- ganizacije) — 16.00 L. Mohar: iz zgodovine mesta Velikovec (slov. šolska oddaja za šolarje od 5. do 8. šolske stopnje).

TOREK, 1. 2.: 9.30 Land an der Drau — dežela ob Dravi — 14.10 Koroški obzornik — Mladina poje — Otroci, poslušajte!

SREDA, 2. 2.: 14.10 Koroški obzornik — Za oddih in premislek.

ČETRTEK, 3. 2.: 14.10 Koroški obzornik — Glasbeni mojstri.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 28. 1.: 9.00, 10.05 in 13.30 Zimski spored za dija- ke — 17.20 Poročila — 17.25

Radenci '83, 1. oddaja — 17.55 Arabela — 18.25 Obzornik — 18.40 Pred izbiro pokli- ca: Miličnik — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Naši olim- pijci — 20.40 Zrcalo tedna — 21.00 Človek v divljini — 22.40 Poročila.

SOBOTA, 29. 1.: 8.05 Poročila — 8.10 Zve- rinice iz Režije — 8.30 Ciciban, dober dan — 8.45 Mali odred — 9.15 Arabela — 9.50 Kranjska gora: vesoljalom za moške, pre- nos — 11.20 Vesolje — 12.20 Muzeji Ma- kedonije — 12.50 Kranjska gora: vesoljalom za moške, prenos — 16.05 Poročila — 16.10 Boj za vodo — 16.55 Košarka Radnički LM : CZ, prenos — 18.30 Sebastijanova babica — 18.45 Muppet show — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Naše 21. srečanje — 21.30 Insiang, filipinski film — 23.05 Poročila.

NEDELJA, 30. 1.: 8.25 Živ- žav — 9.25 Les Diablerets: slalom za žen- ske, prenos — 10.20 Kranjska gora: sla- lom za moške, prenos — 11.55 Les Diablerets: slalom za ženske, prenos — 13.00 Kranjska gora: slalom za moške, prenos — 14.00 625 — 14.35 Poročila — 14.40 Ali se med seboj dovolj poznamo — 15.25 Priljubimo tišini — 15.55 Topovi za Cordoba — 17.40 Naš kraj: Podbrdo — 17.55 Športna poročila — 18.10 Zvezde sovjetskega cirka — 18.55 Ne prezrite — 19.10 Risanka — 20.00 Vera in

ZANIMIVE ODDAJE LJUBLJANSKEGA RADIA

Torek 1. februarja 1983

Ob 14.35 uri Čez tri gore, čez tri dole

Danes vam bomo predstavili spored ljud- skih pesmi, ki jih je glasbeno oblikoval in priredil skladatelj Jakob Jež. Njegova to- vrstna dela so izredno zanimiva, izdelana do drobnih detajlov. Opozorimo naj še na Jerbo nagnjenje k igri viti in na veliko skrb, da bi mladi izvajali spoznali slo- vensko glasbeno produkcijo. Prekompni- rane ljudske napeve Moj očka, Nmau čez izaro, Po jezeru, Igraj kolce, Ena ptička in iz vrtu mi javor zeleni, bosta slišali v iz- vedbi otroških, mladinskih in deklinskih zbo- rov.

Ob 20.00 uri

Slovenska zemlja v pesmi in besedi

Tam pod Rogatcem, v dolini Podvalovje- ka so se pri Riharjevih zbrali vsi domači, pa tete, strici, bratanci, sestrice pa še nekateri sosede, da bi ob pesmi in po- govoru preživeli prijetno nedeljsko po- poldne. Nekateri stare domače pesmi in pripovedi smo posneli tudi na naš magne- tofonski trak.

Eržika, drama — 21.05 športni pregled — 21.35 Živeti z naravo — 22.20 Poročila.

PONEDELJEK, 31. 1.: 9.00 in 10.05 Zimski spored za dijake — 17.20 Poročila — 17.25 Mali odred — 17.55 Človekovo telo — 18.25 Obzornik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.30 Dnevnik — 20.00 Plaža, drama — 21.20 Spo- znano neznano — 22.15 Poročila.

TOREK, 1. 2.: 9.00 in 10.05 Zimski spored za dijake — 17.35 Poročila — 17.40 Ciciban, dober dan — 17.55 Makedonija, zapoj — 18.25 Pomurski obzornik — 18.40 Mostovi — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrna do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Vreme — 20.00 Agonija — 21.10 Kulturne dia- gonale — 21.50 Poročila.

ČETRTEK, 3. 2.: 9.00 in 10.05 Zimski spored za dijake — 17.20 Poročila — 17.25 Vesolje — 18.25 Podravske obzornik — 18.40 Čas, ki živi — 19.10 Risanka — 19.24 TV in radio nocoj — 19.26 Zrna do zrna — 19.55 Vreme — 20.00 Tednik — 21.00 Zvoki godal: viola — 21.35 V znamenju.

Koroški šolarji na smučarskem prvenstvu

UDELEŽILI SO SE GA TUDI ŠPORTNIKI ŠD SENTJANŽ V ROŽU

Minuli petek so se koroški šolarji pomerili v smuku v Reichenfelsu, v nedeljo pa so se na Golici (Koralpe) borili za lovorike v slalomu in veleslalomu. Tudi Športno društvo Šentjanž v Rožu je bilo zastopano. Vodja Erich Užnik nam je povedal, da je z rezultati še kar zadovoljen, čeprav se je predvsem v smuku izkazalo, da je material odločilnega pomena, tako da „normalni“ tekmeči, ki si ne morejo nabaviti posebnih smuči za smuk, ne morejo približati rezultatom kadrovskih športnikov.

V Reichenfelsu je dosegla Britta Kropiunik (ŠD Šentjanž) v skupini šolark II odlično 5. mesto in je s časom 1.13.67 bila le nekoliko več

Dominike Užnik je pri deželnem prvenstvu šolarjev dosegla odlično 9. mesto.

kot sekundo za zmagovalko Martino Walter (SV Beljak), ki je bila hkrati tudi najboljša dneva. Britta Kropiunik je imela celo šanžo za zmago, če pri startu ne bi skoraj izgubila palice. Dominike Užnik se

je v isti skupini uvrstila na 11. mesto.

V skupini šolarke I je zmagala Ulrike Riedler (SC Bad Kleinkirchheim), Selanka Marion Hribnik, ki vozi za Union Celovec se je uvrstila na odličnem 5. mestu, Claudia Lausegger (ŠD Šentjanž) pa se je uvrstila kot deveta.

Hermann Schiestl (SV Raika Baško jezero) je zmagal v smuku pri šolarjih I, Manuel Mikula (Union Celovec), ki je bil tudi najboljši dneva, pa je zmagal pri šolarjih II.

Na Golici (Koralpe) so v slalomu tekmovalci kar po vrsti izpadli, v vsaki skupini jih je izpadla dobra tretjina. Pri šolarkah II se je Dominike Užnik z dobrim časom uvrstila na 9. mestu, za njo pa je bila

na 10. mestu Britta Kropiunik. Časovno nista bili daleč za zmagovalko, in sta si zato znatno izboljšali svoj kontingent točk. V tej skupini je zmagala Daniela Zöhrer od SV Beljak, najboljša dneva pa je pri dekletih bila mlada Lisa Gruber (SC Bad Kleinkirchheim) iz skupine šolarke I.

Pri fantih I. se je uvrstil v slalomu Eduard Oraže iz Sel na 12. mesto.

Dodatki pa je treba še rezultate v veleslalomu: pri dekletih, kjer je nastopilo 75 tekmovalk, je dosegla Marion Hribnik iz Sel (vozi za Union Celovec) odlično drugo mesto, Claudia Lausegger iz Šentjanža pa se je uvrstila kot 12.

Pri fantih I sta Eduard in Albin Oraže (oba iz Sel) dosegla 27. in 31. mesto. Pri šolarjih II pa je Tomaž Moschitz (ŠD Šentjanž), kljub hudi napaki med 55. tekmovalci dosegel 22. mesto.

ELAN-CUP na Dobraču: Claudia Kropiunik 4.

Na Dobraču je bil zadnji nedeljo na sporedu drugi slalom tega leta v okviru Elan-cupa. Proga je bila dobro pripravljena, kurz pa je bil za večino postavljen prezahtevno. Nad 70 odstotkov tekmovalcev ni prišlo v cilj.

V mladinski skupini žensk je zmagala Andrea Bergmann (Union Celovec, 80.79), pred Susanne Buchbauer in Christa Ebner. Na odličnem 4. mestu se je uvrstila s časom 86.88 Claudia Kropiunik od ŠD Šentjanž.

Claudia Kropiunik, ki je članica koroškega mladinskega kadra, je tudi že v prejšnji sezoni dosegla odlične rezultate. To je razvidno med drugim tudi že iz „Letnega poročila ŠD Šentjanž v Rožu za leto 1982“, v katerem poudarja predsednik društva dr. Tomi Partl, da so v športnem oziru rezultati Claudije Kropiunik bili zelo pomembni, saj spodbujajo nadaljnje delo društva. Kot šolarka si je

osvojila naziv prvakinja ASKÖ, dosegla pa je tudi 3. mesto pri Raiffeisenpokalu. Na drugi strani je zadnja sezona pokazala, da otroci in šolarji niso tako napredovali, kot so si to pričakovali sami in z njimi vred funkcionarji društva, pravi Tomi Partl v letnem poročilu. O tej obsežni brošuri lahko trdimo, da se je razvila v vzorno ilustrirano dokumentacijo, ki je napisana v obeh deželnih jezikih in ki javnosti pokaže kako uspešna v organizatoričnem smislu je bila za Šentjanžčane minula sezona. Okrog 20 tekmovalj je bilo na Rutah, med njimi tudi deželno tekmovalje (ELAN-veleslalom) in prvenstvo ASKÖ. Tako, da ni pretirano, če ugotavljajo, da šteje društvo, kar se tiče organiziranja tekmovalj, k najboljšim družtvom na Koroškem.

Tudi letos bodo — pod pogojem, da bodo boljše snežne razmere — Šentjanžčani drugo in tretjo soboto februarja vabili na smučarske tekme.

ŠE ENKRAT O X. SANKARSKI TEKMI SPD OBIR:

137 jih je tekmovalo na Rtačevi cesti

Rezultate 10. sankarske tekme SPD Obir, ki štejejo tudi za Obir-pokal 1983, smo objavili že prejšnji teden. Tokrat nas Marta Polanšek seznanja še z drugimi okolnostmi te priljubljene sankarske prireditve:

V nedeljo 16. januarja 1983 je športna sekcija SPD „Obir“ na Obirskem priredila že desetič sankarsko tekmo. Iz leta v leto poteka organizacija tovrstnih prireditev bolj izkušeno in brezhibno. Seveda je tudi razvoj tehnike doprinesel svoj delež. Medtem ko se nam danes zdi merjenje časa z elektroničnimi napravami skorajda samo po sebi umevno, smo le nekaj let nazaj še držali v ozebljih rokah po 2 ali 3 štoparice hkrati. Kar se tiče sankarskih prog, smo se vedno ravnali po željah tekmovalcev. Tako so letos vsi zadovoljno tekmovali po ugodno izpeljani Rtačevi cesti. V skupini dvojic je bilo prijavljenih 46 oseb, v vseh ostalih skupinah pa 91. Skupno je bilo torej 137 tekmovalk in tekmovalcev na startu. Vedno več jih je, ki jih poleg ljudskih mikajo tudi športne sanke.

Pred nekaj leti na naših sankarskih tekmah še nihče ni tekmoval s športnimi sankami. Število tovrstnih športnikov je vmes vidno naraslo. Športna sekcija SPD „Obir“ zanimanju in številu primerno ukrepa, tako da pripravi ustrezne skupine. Gotovo je blizu čas, ko se bodo naši športniki-amaterji začeli meriti tudi v sankanju s precej hitrejšimi tekmovalnimi sankami. Kot veliko srečo smatramo dejstvo, da se doslej na nobeni vseh desetih tekem nihče ni hujše poškodoval. Seveda je bilo dosti padcev in prekucev, a večinoma le za oči gledalcev in navijačev.

Za dober potek nedeljske tekme je pristojna precejšnja tropa pomagačev, ki pa jih tu ni mogoče imenoma navesti. A vendar vsem skupaj in vsakemu posamezniku srčna zahvala s strani vodstva SPD „Obir“.

Na razdelitvi nagrad v domači Kovačevi gostilni je društvena podpredsednica Mira Haderlap z velikim veseljem pozdravila častne goste kot predsednika ZSO dipl. inž. Feliksa Wieserja, tajnika ZSO Janca Wutteja-Luca, predsednika SPZ Valentina Polanška, predsednika Slovenske športne zveze Danila Prušnika, častnega predsednika SPD „Zarja“ inž. Petra Kucharja, Predsednika SPD „Zarja“ Miho Travnika, podžupana Mihija Kuharja, zastopnika SPZ dr. Jankota Maljeja, domače občinske odbornike ter zastopnike sodelujočih društev TVN Sele, TVN Šmarjeta, TVN Borovlje in ASKÖ Bekštajn. Preden je podpredsednica izročila uspešnim tekmovalcem v vsaki skupini od 1. do 3. mesta pokal ter od 1. do 5. mesta diplomu, je še prebrala imena darovalcev pokalov in se vsem zahvalila za izkazano podporo.

(ZSO, SPZ, NSKS, KKZ, Slovenski vestnik, NT, deželni glavar Leopold Wagner, bivši predsednik deželnega zbora Josef Guttenbrunner, župan Albin Juvan, Franci Stern-Esso, gostilna Kovač, Kmečka gospodarska zadruga v Železni Kapli, Zveza slovenskih zadrug, Posojilnica Železna Kapla, Zveza slovenskih žena, Zveza slovenske mladine, podjetje Lamprecht v Železni Kapli in seveda tudi Slovenska športna zveza).

Slediti morajo konkretne rešitve

(Nadaljevanje s 1. strani)

ni bilo nobenega zblizanja. Kanceler Kreisky je sicer obžaloval, da Slovenci svojega stališča niso spreminili, vendar je priznal, da morda sestav tega gremija ni ravno najboljši. Ugotovil pa je tudi, da je za njega vstop v sosednje bistven pogoj za trajen dialog, pri tem pa si seveda lahko predstavlja določene vnaprejšnje storitve, ki so utemeljene same v sebi in torej smiselne.

V tej zvezi pa so predstavniki koroških Slovencev ugotovili, da bo odvisno od rezultatov naslednjega razgovora čez dva meseca oz. od ureditve konkretnih vprašanj, ali se bo mogoče v zvezi z zakonom o narodnih skupinah pogovarjati o tem vprašanju.

Zastopniki obeh osrednjih organizacij so že v četrtek zvečer imeli daljši informativen razgovor z dopisniki tujega tiska na Dunaju. Delegacija ZSO pa je v četrtek obiskala tudi jugoslovansko veleposlaništvo na Dunaju in se s sestala s študenti v njihovem klubu.

Filmski večer v Železni Kapli

Franci Dolinšek - Kežarjev v Beli si je izbral konjiček, ob katerem se lahko razveseli vsa sosesčina in sleherni domačin. To smo ugotovili v soboto, ko je SPD Zarja v Žel. Kapli vabilo v hotel Obir na filmski večer s Francijem Dolinškom.

Zbralo se je zelo veliko obiskovalcev, da si ogledajo posnetke, ki jih je Franci posnel ob najrazličnejših priložnostih. Največ je njegov objektiv ujel kulturnih in drugih prireditelj SPD Zarja v Železni Kapli. Tako bi njegovo zbirko filmov lahko imenovali tudi malo kroniko društvenega dela. Seveda pa Franci s kamero spremlja tudi še druge dogodke in celo v drugih krajih.

Zato je tudi prav, da smo si z njegovimi filmi nekoliko osvežili spomin na prireditve in dogajanja zadnjega časa. Da pri tem tudi smeha ni manjkalo, je razumljivo — saj se bliža pust. Franciju Dolinšku želimo še mnogo dobrih in veselih posnetkov. Publika je pozdravil predsednik Miha Travnik, ki je menil, da ima SPD Zarja pripravljenih še nekaj filmov za drugo priložnost.

M. T.

„Zarja“ vabi na 15. sankarsko tekmo

Ob 10. uri dopoldne se bo prihodnje nedeljo spustil prvi tekmovalci s svojimi sankami na progo po Mozganovi cesti v Lepeni/Koprivni. To bo že 15. sankarska tekma, ki jo pripravlja Slovensko prosvetno društvo Zarja. Funkcionarji športne sekcije pričakujejo za nedeljo spet več kot 100 tekmovalcev in tekmovalk. Do sedaj so na 1800 m dolgi progi odlične snežne razmere, kar daje upanje, da bo v nedeljo spet brezhibna prireditev.

Tekma šteje tudi za Obir-pokal, ki obsega štiri tekme. Prva je bila v Šmarjeti, druga na Obirskem, tekma v nedeljo bo tretja, žal pa so v Selah zadnje nedelje že drugič zaradi pomanjkanja snega morali preložiti tekmo. Verjetno jo bodo napravili šele sredi februarja. Te sankarske prireditve pa so tudi odraz dobrega sodelovanja SPD Zarja, SPD Obir, TV Naturfreunde Sele in TV Naturfreunde iz Šmarjete.

Startne številke za nedeljsko prireditev bodo razdeljevali ob 9.30 uri pri Rastočnikovih gostilni, trening ta dan ne bo več možen. Šolarke, šolarji I in II plačajo startni prispevek 20 šil., vse ostale skupine 35 šil. Tekmovalci bodo razdeljeni na 12 skupin, za tekmovalce na športnih sankah je čelada obvezna.

Sveče: Uspeh Regine Smrtnik

Regina Smrtnik od Slovenskega športnega društva Obir je zadnje nedelje v zaključni tekmi na 6. mednarodni karavanski turneji zmagala v ženski skupini pred Marijo Tolar iz Jugoslavije in Claudio Wutte iz Šmarjete.

Presenetljivo pa je bila najboljša dneva domačinka Sabina Scheik, ki vozi že v mladinski skupini. Tudi turnejo je Sabine Scheik osvojila zase.

Skoki...

... ZA SVETOVNI POKAL

V Thunder Bayu (Kanada) so se nadaljevale tekme za svetovni pokal. Na 70-metrski skakalnici je zmagal Kanadčan Horst Bulau (263,7) pred Norvežanom Hansonom (256,7), Fincom Kokkonenom (255,0), Amerikancem Hastingsonom (254,6) in Avstrijcem Wallnerjem (252,8). Spet je Hanzi Wallner pokazal, da kot najstarejši Avstrijski skalec zna biti tudi najboljši svojega moštva. Ernst Vettori in Hubert Neuper sta v tej tekmi bila na 11. oz. 14. mestu.

Na 90-metrski skakalnici pa je dan navrh zmagal Finec Matti Nykänen (272,0), drugi je bil Kanadčan Horst Bulau (257,4), tretji Norvežan Olav Hansson (254,3), kot najboljši Avstrijec pa se je uveljavil na 4. mestu Armin Kogler (243,8). 11. je bil Ernst Vettori, Hanzi Wallner pa je zdrknil na 19. mesto, uvrstil pa se je še pred Schallertom, ki je bil na 23. mestu. S 125,5 m je Matti Nykänen dosegel najdaljši skok tekme.

Nykänen vodi tudi v svetovnem pokalu: 1. Nykänen 157, 2. Armin Kogler 111, 3. Horst Bulau 105, 14. Richard Schallert 43, 14. Ernst Vettori 33, 16. Hanzi Wallner 32.

... ZA EVROPSKI POKAL

Na 90-metrski skakalnici v Willingenu (ZRN) sta bili v soboto in nedeljo tekmi, ki štejeta za evropski pokal. Dobra zasedba — navzoči so bili nekateri dobri Norvežani in A-moštvu Češko-slovaške — je garantirala napeto tekmo. V avstrijskem moštvu je tekmoval tudi mladi Franci Wiegele iz Zahomca, ki nadaljuje serijo dobrih rezultatov.

Na sobotni tekmi je zmagal Slusny (ČSSR, 101/101; 249,3), 2. ex aequo Ploč (ČSSR) in Opaas (Nor., 248,3), na 6. mestu je bil najboljši Avstrijec Manfred Steiner (100,5/94,5; 239,5), kot drugi najboljši Avstrijec je bil Franci Wiegele na 8. mestu, s skoki na 99,5 in 96 m je dosegel 237,7 točke.

Dan navrh je zmagal Ploč ČSSR, 102,5/101; 255,4), Franci Wiegele pa je kot najboljši Avstrijec bil spet na 8. mestu, s skoki na 95,5 in 96 m je tokrat dosegel 227,5 točke. Čisto izven forme je Beljačan Freddy Groyer, ki je dosegel le 31. oz. 35. mesto.

Wiegele vodi v evropskem pokalu

V tekmah za evropski pokal, ki so odskočna deska za udeležbo na tekmah, ki štejejo za svetovni pokal, si je Franci Wiegele s svojimi konstantno dobrimi rezultati priboril vodilno mesto. Z 89 točkami je pred Norvežanom Opaasom (77) na prvem mestu uvrstitve za evropski pokal.

... ZA AVSTRIJSKI POKAL

Okoli 170 šolarjev in mladincev je v Neunkirchenu na Salzburškem borilo za točke za avstrijski pokal (Austria-cup). Tudi v teh tekmah so se najmlajši Zahomčani zelo dobro uvrstili.

Pri mlajših šolarjih sta se uvrstila Zahomčana Janko Zwitter in Peter Rausch na 8. oz. 15. mestu. Pri starejših šolarjih je bil 4. Robert Kaiser. Tudi pri mladincih si je nabral Norbert Mörtl s 7. mestom nekaj točk za avstrijski pokal.

ZAHOMC: TEŽAVE S SNEGOM

Za soboto in nedeljo so bili načrtovani v Zahomcu skoki za koroško deželno prvenstvo. Zaradi pomanjkanja snega imajo v Zahomcu probleme. Do srede je bilo mogoče zagotoviti le tekmo šolarjev, ki bo v soboto ob 14. uri na mali skakalnici.

Tudi v Dvorčah (Werlschach), kjer naj bi bilo prvenstvo v tekih, imajo probleme s snegom, zato so prireditelji morali preložiti v Vrže (Windische Höhe).

Slovenski VESTNIK

Izdajatelj in založnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, 9020 Celovec, Gasometergasse 10.
Uredništvo: 9020 Celovec, St.-Ruprecht-Strasse 19/IV, tel. 0 42 22 / 54 0 42, telex 42086 sindok a.
Uprava: 9020 Celovec, Gasometerg. 10, tel. 0 42 22 / 32 5 50.
Tisk: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje